

Militärslang i Nylands brigad

Tiia Rihtilä

Avhandling pro gradu

Examensprogrammet för språkinlärning och språkundervisning, Nordiska språk

Institutionen för språk- och översättningsvetenskap

Humanistiska fakulteten

Åbo universitet

Maj 2026

The originality of this thesis has been checked in accordance with the University of Turku quality assurance system using the Turnitin OriginalityCheck service.

Avhandling pro gradu

Examensprogrammet för språkinläring och språkundervisning, Nordiska språk

Tiia Rihtilä

Militärslang i Nylands brigad

Antal sidor: 58 s., 5s. bilagor

Syftet med avhandlingen är att undersöka militärslangen som talas i Nylands brigad. Jag utreder hurdana slangord som används i militärslangen samt hur finska, finlandssvenska dialekter och typiska dialektdrag syns i slangen. Jag utreder också om slangen har förändrats mellan 1960- och 2010-talen.

Som material har jag använt en frågelista från Svenska litteratursällskapet i Finland med titeln *Militärspråket i Drakan*. Materialet består av svar av 52 informanter som har utfört sin militärtjänst i Nylands brigad mellan 1960- och 2010-talen. Jag analyserar materialet både kvantitativt och kvalitativt.

I avhandlingen presenteras först Nyland brigad och värnplikten i Finland. Därefter behandlas slang som fenomen samt finlandssvensk slang i allmänhet. Teoridelen avslutas med en översikt av militärslang samt militärslangen vid Nylands brigad.

Analysen visar att det ingår en stor mängd slangord i militärslangen i Nylands brigad. Särskilt vanliga är slangord för befattningar, militärgrader och uppgifter samt för utrustning. Finska och finlandssvenska dialekter, särskilt österbottniska, syns tydligt i militärslangen, men även spanska, vilket var oväntat. Typiska ordbildningsmönster för slang förekommer också bland slangorden, till exempel suffixen *-are* och *-is*. Militärslangen har förändrats mellan 1960- och 2010-talen: en del av ord har bevarats men det har också kommit in nya slangord och försvunnit gamla slangord.

Ämnesord: militärslang, slang, Nylands brigad

Innehållsförteckning

1 Inledning	5
1.1 Syfte	5
1.2 Material och metod	6
1.3 Användning av AI i avhandlingen	6
1.4 Avhandlingens disposition	6
2 Bakgrund	7
2.1 Nylands brigad	7
2.2 Värnplikten i Finland	9
3 Teoretiska utgångspunkter	12
3.1 Slang	12
3.2 Finlandssvensk slang	15
3.3 Militärslang	20
3.4 Militärslang vid Nylands brigad	23
4 Material och metod	26
4.1 Frågelistan om militärslangen i Nylands brigad	26
4.2 Frågelista som metod	27
5 Analys	29
5.1 Slangorden	29
5.1.1 Befattningar, militärgrader och uppgifter inom armén	29
5.1.2 Vapen och utrustning	35
5.1.3 Ord och uttryck för diverse annat	40
5.1.4 Platser	43
5.2 Militärslangens förändring	44
5.2.1 Befattningar, militärgrader och uppgifter inom armén	44
5.2.2 Vapen och utrustning	49
5.2.3 Ord och uttryck för diverse annat	51

5.2.4 Platser	53
6 Sammanfattande diskussion	54
Litteratur	56
Lyhennelmä	59

1 Inledning

Varje år rycker cirka 21 000 beväringar in i militären och lär sig militärslang. Om man räknar med alla reservister kan man säga att militärslang är en av de mest kända formerna av slang. Vid Nylands brigad finns en helt speciell och unik militärslang som inte är så lätt att förstå för utomstående. Nylands brigad är den enda brigaden i Finland där tjänstgöringsspråket är svenska. På grund av detta kommer jag att undersöka militärslangen i Nylands brigad i min avhandling.

Ämnet är viktigt att undersöka eftersom militärslangen i Nylands brigad inte tidigare har studerats. Det finns visserligen undersökningar om finskspråkig militärslang, men inte om den svenskspråkiga varianten av militärslang i Finland. Att Nylands brigad är svenskspråkig gör militärslangen unik. Största delen av de finlandssvenska värnpliktiga genomför sin militärtjänst i Nylands brigad, vilket leder till att olika finlandssvenska dialekter möts där. Finlandssvenskar är dock inte de enda som tjänstgör i brigaden, utan även en del finskspråkiga värnpliktiga samt utländska värnpliktiga med finskt medborgarskap. På grund av detta möts många olika språk och dialekter i brigaden.

Jag har själv genomfört min militärtjänst i Nylands brigad och lärde mig då den speciella militärslangen där. På grund av mitt personliga intresse för ämnet vill jag undersöka slangen närmare och lyfta fram dess unika karaktär även för dem som inte har tjänstgjort där.

1.1 Syfte

Syftet med min avhandling är att utreda på hurdan militärslang som talas i Nylands brigad samt analysera ord och uttryck som beväringar använder. Jag är särskilt intresserad av vilka slangord som används, men även av förändringar i slangen över tid.

De forskningsfrågor som jag kommer att besvara i denna avhandling är följande:

- Hurdana ord och uttryck används i militärslangen i Nylands brigad?
- Kan man urskilja påverkan från finska och finlandssvenska dialekter samt se typiska slangdrag i militärslangen vid Nylands brigad?
- Hur har militärslangen vid Nylands brigad förändrats mellan 1960- och 2010-talen?

Den första forskningsfrågan syftar till att kartlägga vilka slangord som används i Nylands brigad samt deras betydelser. Med den andra frågan vill jag undersöka hur finska, finlandssvenska dialekter och typiska drag för slang syns i militärslangen. Den tredje forskningsfrågan behandlar militärslangens utveckling över tid. Jag vill ta reda på om slangen har förändrats, till exempel om vissa uttryck har försvunnit eller förändrats.

1.2 Material och metod

Materialet som används i denna avhandling har erhållits från Svenska litteratursällskapet i Finland (SLS 2310 *Militärspråk i Drakan* 2016). Det har samlats in med hjälp av ett frågeformulär (se Öhman 2016) och innehåller frågor om slangord, militärslangens användning och funktion samt attityder till militärslangen i Nylands brigad. Materialet består av svar från 52 informanter som har tjänstgjort i Nylands brigad under perioden från 1960-talet till 2010-talet.

I min studie koncentrerar jag mig på slangorden i sig och lämnar därför militärslangens användning och funktion samt attityder till slangen utanför undersökningen. Jag avgränsar även materialet så att slangord som är förkortningar eller beteckningar för enheter inte behandlas. Dessa utesluts eftersom svaren på frågeformuläret innehåller ett stort antal slangord och alla inte ryms inom ramen för denna studie.

Materialet analyseras både kvalitativt och kvantitativt. Kvalitativa metoder används vid insamling och analys av ord och uttryck samt deras definitioner. För att besvara den andra forskningsfrågan analyseras materialet kvantitativt.

1.3 Användning av AI i avhandlingen

Avhandlingen har språkgranskats med hjälp av Copilot.

1.4 Avhandlingens disposition

Denna avhandling består av sex huvudkapitel. I kapitel 2 behandlas Nylands brigad och det finländska värnpliktsystemet som bakgrund för studien. Kapitel 3 presenterar den teoretiska bakgrunden och behandlar slang, finlandssvensk slang, militärslang samt militärslangen som används i Nylands brigad. I kapitel 4 presenteras det material och de metoder som används i avhandlingen, varefter resultaten redovisas i kapitel 5. Avslutningsvis sammanfattas och diskuteras resultaten i kapitel 6.

2 Bakgrund

I detta kapitel behandlas de viktigaste bakgrundsfaktorerna för avhandlingens ämne. I avsnitt 2.1 presenteras Nylands brigad och dess historia. Därefter behandlas i avsnitt 2.2 värnplikten i Finland, både ur ett historiskt perspektiv och i dagens samhälle.

2.1 Nylands brigad

Nylands brigad är ett av landets äldsta truppförband. Nylands brigads historia sträcker sig tillbaka till Gustav II Adolfs tid. Gustav II Adolf hade omfattande militära kunskaper och ville stärka militärens prestationsförmåga. Han grundade landskapsregementen som bestod av 8–12 kompanier i Sverige. (Nylands brigad 2018.) I Finland grundade Gustav II Adolf år 1626 åtta regementen som bestod av åtta kompanier vardera, och Nylands Regemente var ett av dem (Wigren 2006:13, Beväringskommittén 2020:8).

Nylands brigad ligger i Dragsvik, och på grund av detta används också namnet *Dragsvik* när man talar om Nylands brigad. Ordet Dragsvik kommer antagligen av att det under vikingatiden har funnits ett drag, som betyder ”ett ställe där män drog fartyg på rullar över ett näs mellan två vatten” (Cederlöf 1996:11). I detta sammanhang handlar avses näset mellan Ekenäs och Pojoviken. (Cederlöf 1996:11.)

Den ryska centralmakten ville expandera med en militärbas i Dragsvik, och slutligen tvångsinlöstes området på 1910-talet. Redan under hösten 1910 hade två magasin byggts upp, och i augusti 1911 lades grundstenen till den första ryska kasernen. Ett år senare var en del av kasernbyggnaderna färdiga. De första ryska trupperna flyttade in, och redan vid julen bodde där cirka 4000 män. (Cederlöf 1996:11–12.) När första världskriget började och Finland blev självständigt stod det klart att de ryska kasernerna skulle överges. (Cederlöf 1993:99). De tyska truppernas landstigning i Hangö blev den sista droppen för hela det ryska försvarssystemet i Västnyland. Dragsvik blev tomt och föll offer för plundring. Där rådde totalt kaos utan övervakning fram till mitten av maj 1918, då staten tog kasernområdet i sin besittning efter frihetskriget. (Cederlöf 1996:14.)

I maj 1918 inleddes Dragsviks dystraste period, då kasernområdet blev ett fångläger där fångarna tillhörde röda gardet (Laurila 2012:69). Redan i början fanns cirka 6700 fångar i Dragsvik, vilket var tre gånger så många som Ekenäs invånare (Cederlöf 1996:14). De sanitära förhållandena var fruktansvärda och bristen på mat var katastrofal. I fånglägret i

Dragsvik dog åtminstone 2873 fångar. I september 1918 omvandlades fånglägret till en tvångsarbetsinrättning som var i verksamhet fram till hösten 1940. (Laurila 2012:71–73.) Antalet fångar minskade snabbt när många dog och en del benådades. Till följd av detta beslutade statsrådet att den västra delen av kasernområdet skulle överlämnas till de svenskspråkiga kommunerna i Nyland, som ville grunda ett sinnessjukhus. År 1924 öppnade distriktssinnessjukhuset i Ekenäs. Fängelsesjukhuset grundades år 1937 och året därpå inleddes verksamheten vid en alkoholistanstalt på den östra sidan av kasernområdet. När tvångsarbetsinrättningen drogs in år 1940 överfördes området till Försvarsmakten. (Cederlöf 1996:14–15.)

År 1940 genomfördes en betydande omstrukturering av det finländska försvarssystemet, då infanteriregementena lades ned och 13 infanteribrigader grundades. Avsikten var att *Trettonde brigaden* huvudsakligen skulle vara ett svenskspråkigt truppförband där de finlandssvenska värnpliktiga utbildades. Det beslutades på grund av två motiv att förlägga *Trettonde brigaden* till Dragsvik. Det ena motivet var en försvarspolitisk strategi: brigaden skulle fungera som huvudenhet i den nya Hangögruppen. Det andra motivet var att placeringen av svenskspråkiga brigaden lämpade sig bäst på ett område där svenska var huvudspråket. Kommendören för *Trettonde brigaden* blev Emil Hagelberg från och med den 10 augusti 1940. Han stod inför en nästan omöjlig uppgift att omvandla ett utslitet fängelse- och sjukhusområde till en användbar och trivsamt kasern. (Cederlöf 1996:15–19.)

I början av sommaren 1941, när fortsättningskriget fördes, beordrades reservister att inställa sig vid *Trettonde brigaden*, som omformades till *infanteriregementet 13*. Dragsvik blev centrum för finlandssvensk militärutbildning när *infanteriets skolningscentral nr 11* inrättades den 16 juli 1942, men den indrogs efter vapenstilleståndet 1944. Samtidigt som *infanteriregementet 13* återvände till Dragsvik fick enheten ett nytt regementsnummer och blev *infanteriregementet 4*. *Infanteriregementet 4* räckte inte ensamt till för att skapa ett fullt funktionsdugligt truppförband för svenskspråkiga värnpliktiga, utan det krävdes åtminstone ett artilleriförband. Vid denna tid var det enda svenskspråkiga artilleriförbandet tredje sektionen av andra fältartilleriregementet III/KTR 2 som var förlagt i Vasa. År 1945 kommenderades artilleriförbandet att flytta till södra Finland, först till Tulludden och därefter till Dragsvik. Artilleriförbandets ankomst stärkte Dragsviks möjligheter att utvecklas till ett självständigt och funktionsdugligt finlandssvenskt truppförband. (Cederlöf 1996:20–26.)

Kort tid efter detta inkallades den största delen av de finlandssvenska värnpliktiga till tjänst vid garnisonen i Ekenäs. Statsrådet tillsatte försvarsrevisionskommittén, som var den största försvarspolitiska utredningen efter krigstiden. Kommittén konstaterade, med hänvisning till grundlagen, att ”värnpliktiga bör placeras såvitt möjligt hänföras till sådant truppförband, vars manskap har samma finska eller svenska modersmål och inom detsamma erhålla sin undervisning på detta språk” (Cederlöf 1996:27). Den 1 december 1952 var en viktig dag, då fjärde infanteriregementet officiellt omorganiserades till *Fjärde brigaden*. Därmed förverkligades den svenskspråkiga brigaden i Dragsvik. Fem år senare, den 2 januari 1957, då brigaderna fick nya namn efter landskapen, blev Fjärde brigaden *Nylands brigad*. (Cederlöf 1996:27–31.) Den 1 juli 1998 övergick Nylands brigad från armén till marinen (Nylands brigad, 2018).

Idag består Nylands brigad av Kommendören som leder brigaden, Brigadstaben, två trupperheter, Vasa kustjägarbataljon och Ekenäs kustbataljon, samt Underhållscentralen. Vasa Kustjägarbataljon omfattar tre enheter: 1. kustjägarbataljonen, 2. kustjägarbataljonen samt underofficersskolan. Ekenäs kustbataljon består också av tre enheter: granatkastarkompaniet, stabs- och signalkompaniet samt pionjärbataljonen. Underhållscentralen innehåller transportcentralen och materielavdelningen. (Beväringskommittén 2020:8.)

Nylands brigad är fortfarande idag det enda truppförband i Finland där svenska är utbildningsspråk, men kommandospråket är finska (Marinen 2025). I Nylands brigad tjänstgör huvudsakligen svenskspråkiga kvinnor och män som kommer från Nyland, Åboland eller Österbotten (Puolustusvoimat 2025). Årligen utbildas cirka 1 500 beväringar i Nylands brigad. Av dessa är cirka en procent kvinnor och omkring 20 procent har finska som modersmål. (Marinen 2025.) Det utbildas även reservister varje år i Nylands brigad (Beväringskommittén 2020:8).

2.2 Värnplikten i Finland

Enligt Pykälä (2010:18) började uppslaget om en stadigvarande militär ta sig form i Sverige-Finland tidigare än i övriga Europa. Gustav Vasa fick vid Västerås riksdag 1544 i uppdrag att skapa en kvot för ett lantvärn. Systemet utvecklades under 1680-talet genom bildande av rotar som bestod av 2–4 hushåll. Dessa rotar värvade, anställde och utrustade soldater. När Finland blev en del av Ryska Kejsardömet hölls indelningsverket kvar som administrativ och

ekonomisk enhet. Krigsmakten var liten i början av den autonoma tiden, och det lokala försvaret stod i centrum. Detta förändrades år 1878, då allmän värnplikt infördes.

När värnplikten trädde i kraft lottades 10 % av åldersklassen ut för en tjänstgöringstid på tre år vid uppåden. Vid uppåden lottades också reservister ut, som skulle delta i tre övningar som ordnades under somrarna. Inom värnplikten användes tre olika språk: svenska som kanslispråk, finska som undervisningsspråk och ryska som kommandospråk. År 1901 förenades Finlands armé med ryska truppförband. Hälften av de finska männen som skulle delta i uppåden följande år deltog inte som en form av protest. Protesterna vid uppåden fortsatte tills Rysslands kejsare avskaffade den allmänna värnplikten i Storfurstendömet Finland. Samtidigt upplöste han även Finlands armé. Efter detta fullgjordes värnplikten genom betalning av en gottgörelse. (Pykälä 2010:18.)

I början av självständigheten fanns det tre former av militära organisationer i Finland: skyddskårerna, det röda gardet samt jägarna, som hade utbildats i Tyskland. Inbördeskriget inleddes när senaten proklamerade skyddskårerna som sina egna trupper och det röda gardet blev upproriskt. År 1919 stiftades den första lagen gällande allmän värnplikt i det självständiga Finland. Denna lag omfattade alla finska män, med undantag för prästerskapet och personer som tillhörde röda gardet. En ny lag stiftades år 1931, och enligt den fick män som inte ville utföra militärtjänst möjlighet att göra civiltjänst utanför brigaden. Denna lag gällde dock inte under krigstiden. (Pykälä 2010:18.)

I dag gäller värnplikten finska män i åldern 18–60 samt kvinnor som har möjlighet att utföra frivillig militärtjänst (Försvarsmakten 2025). Lagen om kvinnors frivilliga militärtjänst stiftades den 1 april 1995. Lagförslaget om kvinnors frivilliga militärtjänst utarbetades under åren 1990–1994, då Elisabeth Rehn fungerade som Finlands försvarsminister. (Fellman 2010.) Villkoren för att kvinnor ska få söka är finskt medborgarskap, en ålder mellan 18–29 år samt gott hälsotillstånd. Kvinnor har samma utbildningar och möjligheter som manliga beväringar, men de kan avbryta militärtjänsten under de första 45 dagarna. Efter denna tid gäller samma regler för kvinnor som män i fråga om avbrytande av tjänstgöringen. (Beväringskommittén 2020:29.)

Till uppådet inbjuds män som fyller 18 år under uppådsåret. Syftet med uppådet är att granska om den värnpliktige är lämplig för beväringstjänst samt att höra den värnpliktiges önskemål, t.ex. gällande tjänstgöringsplats eller tidpunkt för inryckning. I uppådet får man

dock ännu inte veta tjänstgöringens längd, utan detta klargörs senare under tjänstgöringen. Om den värnpliktige inte är lämplig för beväringstjänst kan han beviljas befrielse från tjänstgöring i fredstid. Det är också möjligt att ansöka om uppskov för inryckningen, men detta kräver en giltig orsak. Kvinnorna deltar inte i uppbyggnaden, utan de ansöker via MinMilitjänst och deltar i ett separat informations- och urvalsmöte. (Försvarmakten 2025.)

Beväringstjänstgöringen utförs i åldern 18–30 år (för kvinnor 18–29 år), och alla börjar på samma linje, dvs. varje beväring har samma möjligheter till framgång. Det finns tre olika alternativ för hur man kan utföra sin värnplikt: vapentjänst, vapenfri tjänstgöring och civiltjänstgöring, samt tre olika tjänstgöringstider, 165, 255 och 347 dagar. Det tar 165 dagar att utbilda beväringar för manskapsuppgifter, 255 dagar för manskapsuppgifter som kväver särskilda färdigheter samt för vapenfri tjänst, och 347 dagar för utbildning till officer, underofficer och för särskilt krävande manskapsuppgifter. Civiltjänstgöringen omfattar också på 347 dagar. Den militära utbildning som beväringarna får under beväringstjänsten är av hög kvalitet. De har också goda möjligheter att utveckla ledarskapsfärdigheter och förvärva kompetens som är användbar i arbetslivet. (Försvarmakten 2025.)

Efter att beväringar har utfört beväringstjänstgöringen överförs de till reserven. De som har utbildats för manskapsuppgifter tillhör reserven fram till 50 års ålder, medan officerare och underofficerare hör till reserven tills de fyller 60 år. Försvarmakten ordnar repetitionsövningar för reservister. Manskap kan kallas till högst 80 eller 150 repetitionsövningsdagar, och officerare samt underofficerare till högst 200 dagar. Alla i åldern 18–60 år hör till reserven. (Försvarmakten 2025.)

3 Teoretiska utgångspunkter

I detta kapitel presenteras de mest centrala teoretiska utgångspunkter för min studie. I avsnitt 3.1 definieras begreppet slang och i nästa avsnitt 3.2 redogörs för finlandssvensk slang. Därefter behandlas militärslang i avsnitt 3.3, och i det avslutande avsnittet, 3.4, presenteras militärslangen som används vid Nylands brigad.

3.1 Slang

Enligt Vetenskapstermbanken i Finland (2025a) är *slang* en språkform som medvetet skiljer sig från standardspråket och som används av en viss grupp människor som har samma ålder, yrke eller hobby. Grönberg (2013:262) konstaterar att ”med slang menas ofta *slangord* som används inom grupper där deras viktigaste funktion är att vara *gruppmarkörer*”.

Saanilahti och Nahkola (2000:87) definierar slang som en språkform som vissa grupper i samhället använder. Saanilahti och Nahkola konstaterar att slangens ordförråd och ljudstruktur avviker från samhällets standardspråk. Trots detta talar ingen enbart slang, utan det finns alltid någon annan språkform som fungerar som ram, t.ex. standardspråket eller dialekter. Man lägger till slanguttryck till denna språkform. (Ikola 1972:24.) Slang har varken egen syntax eller egen morfologi, utan dessa strukturer hämtas från användarens vardagsspråk (Saanilahti och Nahkola, 2000:88). Man kan påverka hur stark slang man talar genom att variera antalet slangord; ju mer man använder slangord desto starkare slang talar man. Vem som helst kan ändå ibland använda enstaka slangord utan att tala slang. Slangord används ofta som stilistiska effektmedel, till exempel när politiker vill vädja till ungdomar. (Karttunen, 1979:7.)

Kotsinas (2003:14) konstaterar att man kan betrakta slang som dåligt och grovt språk som ungdomar från underklassen använder i stora städer. Enligt Karttunen (1979:8) är slang en språkform med urbant ursprung, i Finland ofta förknippas med Helsingfors. Den tidigaste slangen i Finland har dock antagligen fötts i Åbo (Forsskåhl 2015:48). På grund av urbaniseringen i Finland spreds slangen till andra städer i södra Finland, och med hjälp av masskommunikation och litteratur har slangen spridits till alla delar av landet. Till följd av detta kan man tala om allmän slang. Det finns också slang som talas på mindre orter. Den har fått intryck från lokala dialekter och kallas lokal slang. Ytterligare finns det specialslang som utformas t.ex. i yrkes- och hobbygrupper. Sådana speciella slangvarianter bildas även i olika

slutna samfund, institutioner och åldersgrupper, t.ex. skolslang. (Karttunen 1979:8.) Alla som använder en viss typ av slang hör till en viss grupp som har något gemensamt, t.ex. ett yrke eller hobby (Ikola 1972:24).

Slang uppstår för att medlemmarna i en grupp vill främja samhörighet och samförstånd men också för att de vill skilja sig från andra (Karttunen 1979:7, Saanilahti och Nahkola, 2000:89). Grönberg (2013:262) konstaterar att ord och uttryck upprätthåller grupptillhörighet men samtidigt kan framhäva ett avstånd till dem som inte använder eller förstår slangorden. Slangen föds normalt i slutna samfund, t.ex. just i garnisoner (militärslang) eller på skepp (sjömanslang). Slang som används av vissa sociala grupper kan ha karaktären av ett chifferspråk, t.ex. kriminell slang. (Saanilahti och Nahkola, 2000:89.)

Slanguttryck väljs oftast därför att de är mer kommunikativa och effektivare än uttrycket i standardspråket (Karttunen 1979:7–8). Genom att använda slang vill man ibland väcka uppmärksamhet (Saanilahti och Nahkola, 2000:89). Ungdomar kan använda slang för att provocera t.ex. föräldrar eller lärare genom att bryta normer och tabun (Grönberg 2013:262). Slanguttryck kan också vara kortare än motsvarande normala ord, vilket gör användningen lättare (Saanilahti och Nahkola, 2000:89–91). Man kan enligt Kotsinas (2003:7) också välja ett kvickt slangord om det inte finns ett motsvarande ord i standardspråket. En stor del av slangorden är humoristiska, träffande och ”ger en klackspark åt en hård verklighet” (Kotsinas 2003:7). Det finns ändå också slangord som uttrycker något helt annat, t.ex. längtan och ömhet. ”Slangen är både den lekfulla och den ilska delen av språket, och slangorden är en sorts språkliga ventiler som låter oss uttrycka både våra glädjeämnen och våra aggressioner på sätt som ibland kan vara stötande för andra” konstaterar Kotsinas (2003:7). Enligt Kotsinas (2003:27) är det viktigaste med slangen att vi får leka med språket och skapa ett eget språk.

Typiskt för slang är att man förkortar ord, lånar ord från andra språk, ger en ny betydelse åt vanliga ord samt bearbetar grundord med hjälp av slangavledningsändelser.

Avledningsändelser förändrar inte ordens betydelse utan gör orden mer lämpliga för slangbruk. Ett visst grundord kan bearbetas med olika avledningsändelser och det kan samtidigt finnas många olika varianter av ordet. Slangord som har avletts med avledningsändelser kan också förkortas om ordet har blivit för långt när det har bearbetats till slangform. Förkortning förekommer även därtill i sammansättningar. Slang är kreativt, vilket kommer till uttryck i metaforer, eufemismer, dysfemismer och tillspelningar. Även fraser som innehåller flera ord är typiska för slang; de kan vara mycket färgstarka och man kan

kombinera frasernas enskilda ord på ett mångsidigt sätt. Det finns rikligt med främmande konsonanter i slangen, vilket skiljer den från standardspråket. (Saanihahti och Nahkola 2000:89–92, Karttunen 1979:8–10, Karttunen 1989:150–152.)

En allmän föreställning är att slangord inte lever länge och att slangen förändras snabbt under några årtionden. Gibson (1988: förord) påpekar att många ord visserligen bibehålls under en kort tid och därefter försvinner, men flera ord lever länge; till exempel användes slangordet *blåbär* för gevärskulor redan av karolinerna. En del slangord överförs till vardagsspråket och blir därefter en del av det vårdade språket. Nya ord och uttryck tillkommer i slangen hela tiden. Enligt Penttinen (1984:17) föds slangord på fyra olika sätt: man lånar ordet, hittar på helt nya ord, bearbetar ord som redan finns eller ger en ny betydelse åt ett gammalt ord. Element i slangen kan komma från många olika håll, t.ex. från ålderdomligt språk, främmande språk och dialekter. De som skapar nya slangord observerar världen kritiskt och skämtar om den (Kotsinas 2003:9). Man kan också säga att slangskaparna är språkligt begåvade och har ett egenartat sinne för humor (Penttinen 1984:17, Saanihahti och Nahkola 2000:91).

Det talas ibland om slang och emellanåt om slangspråk, men är slang ett eget språk? Enligt Doggelito och Kotsinas (2004:24) är slangen inte ett eget språk, utan den består av ord som inte används i standardspråket men som passar i många olika situationer. Oftast, när det talas om slang och slangspråk, avser man inte grammatiska former och uttal, utan enbart ord (Kotsinas 2003:15). Dessa ord avviker från dem som används i standardspråket eller i skrift. Enligt Saanihahti och Nahkola (2000:87) är slang varken en självständig språkform eller ett separerat språk eller dialekt, utan snarare en samling ord som läggs till vardagsspråket. Kotsinas (2003: 15–18) noterar att man ofta använder slang i förening med ett uttal som kan uppfattas som slarvigt eller ovårdat. Vi använder inte slangord när som helst, utan beroende på situationen, till exempel när vi kopplar av eller vill vara mer vardagliga. (Kotsinas 2003: 15–18.)

Slang är sålunda inte ett eget språk, men på vilket sätt vet vi vilka ord som är slangord? Enligt Kotsinas (2003:18–20) är det svårt att säga vilka ord som är slang. Hon konstaterar att det beror mycket på vilken person man frågar. En del kan tycka att ett visst ord är slang, medan andra kan uppleva att det är ett vanligt och normalt ord. Åldern kan påverka uppfattningen om slang, t.ex. så att personer i olika åldrar har olika åsikter, samtidigt som också jämnåriga kan tycka på olika sätt. Slangordens utseende kan dessutom vara missledande, så att man inte inser att orden fungerar som slang. Det finns många sådana slangord; exempelvis kan det röra

sig om ord som har hämtats från andra språk eller som betecknar nya eller grova företeelser. Ytterligare en faktor som försvårar identifieringen är att slangord som används ofta kan förlora sin slangprägel. När man blir van vid ett slangord börjar man identifiera det som talspråk. Det finns inga kännetecken som man med säkerhet kan lita på, utan man måste förlita sig på sin egen språkkänsla, iakttagelser av de situationer där ordet används samt uppfattningen av om bokstavstrohet eller nyanser.

Ikola (1972:24) konstaterar att många yrkes- och hobbygrupper har gemensamma sätt att tala, vilket kallas särspråk. Ikola diskuterar svårigheten att dra en gräns mellan slang och särspråk eftersom uttryck som är specifika för en viss grupp som har något gemensamt kan betraktas som slang. Man kan anse att skillnaden mellan slang och särspråk är att slang på något sätt är vitsigt och sjäfullt, medan detta inte är typiskt för särspråk. En annan skillnad är att slanguttryck ofta förändras snabbt, medan uttryck i särspråk oftast förblir stabila. Det som är gemensamt för slang och särspråk är att båda används tillsammans med någon annan språkform som fungerar som ram, till exempel talspråk. En annan likhet är att både slang och särspråk huvudsakligen är lexikala.

Enligt Ortiz Holmberg (2021) är den viktigaste skillnaden mellan slang och dialekt att slang bygger på ord, medan dialekter skiljer sig från standardspråket även på andra nivåer, såsom uttal och böjning. Ikola (1972:25) konstaterar att slang kan klassificeras som en social dialekt, men att denna klassificering ändå inte är entydig, även om många gör den. Han ger dock inga ytterligare motiveringar. Enligt Penttinen (1984:11) är den största skillnaden mellan slang och både standardspråk och dialekter att slang inte är ett självständigt språk, utan endast består av ord och korta fraser.

3.2 Finlandssvensk slang

Begreppet *finlandssvensk slang* är svårt att definiera på grund av de svårfångade delarna i begreppet (Forsskåhl 2015:47). I avsnitt 3.1 har begreppet *slang* redan definierats. Begreppet *finlandssvenska* definieras Institutet för de inhemska språken (2025) på följande sätt:

”Finlandssvenska är en regional varietet av svenska och brukar definieras som den svenska som talas och skrivs av finlandssvenskar”.

Enligt Forsskåhl (2015:47) kan man säga att finlandssvensk slang är en blandning av finska, svenska och dialekter. Det unika med finlandssvensk slang är att den alltid genom historien har fått inflytanden från lokala språk genom språkkontakt. Därför syns påverkan från finska

och lokala dialekter i slangen i hela Svenskfinland. Sverigesvensk slang, särskilt Stockholms slang, har också påverkat finlandssvensk slang. I den finlandssvenska slangen finns därtill många regionala och lokala drag (se Ivars 2015 kapitel 7).

Antagligen uppkom den tidigaste slangen i Åbo, där den första skolan redan grundades på 1200-talet och universitetet år 1640. Många män flyttade till Åbo för att studera och började umgås med varandra och med personalen vid skolan och universitetet, vilket skapade gynnsamma omständigheter för slangens tillkomst. Trots det är de första uppteckningarna av den finlandssvenska slangen först från 1880-talet. Då kom den första slangordssamlingen som handlade om skol- och studentliv i Helsingfors. Under 1900-talet blev slangen *lingua franca* för svenskspråkiga och finskspråkiga slangtalare i Helsingfors. Finlandssvenskar i Helsingfors använde finlandssvensk slang vid sidan av stadsslang, men tog med tiden allt mer intryck av stadsslangen. Till följd av detta förenades de två varieteterna så småningom till en svensk Helsingfors slang. (Forsskåhl 2015:48–50.)

Inflytelser på den finlandssvenska slangen har under 1900-talet och 2000-talet kommit från båda de officiella språken i Finland, det vill säga svenskan och finskan. I början av 1900-talet hämtades slangord från Stockholms slangen och bildades från standardsvenska ord, till exempel *fyrk*, *fyrkar* 'pengar'. Dialekter påverkade också slangen, och dessutom kom vissa ord från tyskan och franskan, t.ex. *groussi* 'stor'. Inflytelser på den nya stadsslangen kom utöver svenskan från finskan och ryskan samt ett fåtal ord från tyskan och engelskan. Slangord som kom från finskan bevarade ofta sin ursprungliga form, men fick också ofta dialektala drag eller genomgick mindre förändringar, till exempel *sälli* 'sälle, pojke' som har sitt ursprung i finska dialekter. (Forsskåhl 2015:53–54.) Som Paunonen (2017:28) redogör för har största delen av slangorden som förekommer i den tvåspråkiga slangen i Helsingfors samtidigt svenskt ursprung.

Efter andra världskriget förenades skolslangen och stadsslangen till en slangvarietet. Efter det handlade skillnader inom slangen enligt Forsskåhl (2015:54) främst om lokala drag t.ex. i Åbo, Kristinestad och Borgå. Slangord med franskt eller tyskt ursprung försvann till stor del, med undantag för några tyska verb, såsom *kauffa* och *slafa*, som fortfarande finns kvar i slangen. Även antalet ryska slangord minskade efter kriget, och de ord som blev kvar kopplades inte längre tydligt till ryskan t.ex. *lafka* 'handel, butik'. Här finns en skillnad mellan den finlandssvenska slangen och den finska slangen, eftersom den finska slangen innehåller betydligt fler ryska slangord än den finlandssvenska slangen (Paunonen 2017:17).

Efter kriget började slangen få nya inflytelser från angloamerikansk kultur, som spreds i landet via ungdomskulturen. Exempel på detta är ord som *jamma* 'dansa' eller 'spela musik' och *plejs* 'plats'. Finskans påverkan på den finlandssvenska slangen ökade under 1950-talet, och i hela landet togs många finska ord i bruk. (Forsskåhl 2015:54–55.) Senare, under 1970-talet, infördes även rent standardfinska ord i finlandssvensk slang, t.ex. *tyhmä* 'dum' (Lehti-Eklund 1989:74). Under 1980-talet började man bilda slangord genom att blanda språk. Nya slangord skapades genom kombination finska och svenska, svenska och engelska samt finska och engelska. Några exempel på detta är *piilolinser* 'kontaktlinser', *ha en case* 'sällskapa' och *muijafrendi* 'flickvän'. (Forsskåhl 2015:56.)

På 1990- och 2000-talen började det märkas att ju större finlandssvensk befolkning det finns på orten, desto fler svenska slangord förekommer det. Dessutom påverkar ortens avstånd från Sverige mängden svenska slangord, det vill säga ju längre bort från Sverige orten ligger, desto färre svenska slangord används det. Det finns ändå undantag, t.ex. Uleåborg och Helsingfors, som ligger på nästan samma avstånd från Sverige, samtidigt som det i Uleåborg finns betydligt fler finska slangord än i Helsingfors. Ett annat undantag är Helsingfors och Lovisa, som ligger ungefär hundra kilometer österut från Helsingfors. I Helsingfors är under en tiondel av befolkningen svenskspråkig och i Lovisa cirka hälften, men trots detta finns det nästan lika många svenska slangord i båda städerna. I städer där svenskan dominerar, exempelvis Ekenäs i Nyland, finns det flest svenska slangord, även om det också förekommer finska slangord. I den finlandssvenska slangen finns det samtidigt numera fler sverigesvenska slangord än tidigare. Under 1990-talet användes slangord från Stockholmsslang endast då och då, men i dag används sverigesvenska slangord ofta. Invandrarspråk märks ännu inte i någon större utsträckning i den finlandssvenska slangen; endast enstaka observationer av turkiska ord har gjorts på Åland och i Åbo. (Forsskåhl 2015:56–58.)

Under 2010-talet fortsatte förfinskningen på orter där svenskan är minoritetsspråk så att antalet finska slangord där är över hälften. Det finns också många slangord som kommer från engelskan men har finsk form, t.ex. *pleissi* 'plats'. Tidigare har dessa slangord använts i sin engelska eller svenska form, såsom *place* eller *plejs*. Det finns samtidigt klassiska slangord som tidigare har använts i svensk form men som i dag oftare uppträder i finsk form, t.ex. *dona* som blir *duunata* 'arbeta'. Finska slangord som tidigare användes i närheten av Helsingfors används nu också i andra delar av landet på orter där svenskspråkiga är i majoritet. Förfinskningen är dock inte den väsentligaste utvecklingen på de svenskspråkiga orterna, eftersom antalet finska slangord inte har ökat avsevärt. Snarare har lokala dialekter större

inverkan på slangen. Dialekterna syns i slangens ord och ordbildning. Genom dialektala ord kan slangen uttrycka ungdomarnas lokala identitet. (Forsskåhl 2015 *ibid.*) Finlandssvenska ungdomar är mycket vana vid att använda slang i vardagen och upplever att det är svårt att inte använda slangord. Allmänt anses slang vara en lättare språkform att använda än standardspråket, och den upplevs göra språket mer levande. (Forsskåhl 2015:52–53.)

Enligt Forsskåhl (2015:59–60) är slangorden normalt substantiv, verb, adjektiv, adverb eller interjektioner. Den största gruppen slangord är substantiv. Substantiven har formats i enlighet med standardsvenska och lokala ordbildningsmönster fram till 1980-talet. Slanguttryck bildades genom förkortning, t.ex. *spårvagn* blev *spåra*, eller bortfall av obetonad slutvokal, t.ex. *unge* blev *ung*. I tillägg till dessa två mönster kan man också bilda slangsubstantiv med särskilda mönster som slangsuffixen *-is*, *-are*, *-o*, exempelvis ordet *lantis* 'person som kommer från landsbygden', *kondare* 'konduktör' och *mongo* 'person som är dum' från ordet *mongoloid*. Samma produktiva mönster har använts också i sverigesvensk och finsk slang. Paunonen (2017:26) nämner exempelvis att slangsuffixet *-is* har använts sedan slutet av 1800-talet. Enligt Solstrand (1980:310) har man bildat svenska ord allmänt med suffixet *-are*, men senare, när man inte följde de vanliga ordbildningsreglerna, blev det ett produktivt slangsuffix. Solstrand redogör vidare för hur man oftast bildar ord som betecknar personer med suffixet *-are*, samtidigt som det finns slangord med suffixet *-are* som inte syftar på personer. Även suffixet *-an* är enligt Forsskåhl (2015:60) effektivt i både sverigesvensk och finlandssvensk slang, t.ex. *fejan* 'facebook'. I den tidiga Helsingforsslangen som var tvåspråkig, var det kortstaviga slangsuffixet *-ika* produktivt. Ett exempel på detta är *bulika* 'liten sten'. Ett mönster som har varit och fortfarande är produktivt i finlandssvensk slang är att flerstaviga substantiv förkortas med hjälp av dubbelkonsonant + a, till exempel *bibba* 'bibliotek'.

Ordbildningsmönster från finskan blev efter 1980-talet allt vanligare i den finlandssvenska slangen som används på orter där finskan är majoritetsspråk. Samtidigt började även engelska ord, som tidigare hade använts i engelsk eller svensk form, utnyttjas i finsk form. De mest använda formerna är nominativ i subjektform och partitiv i objektform. Till exempel började ordet *money* användas oftare i formen *manii*. Efter 1980-talet började finskan även påverka böjningsmönstren. Tidigare hade svenska böjningsmönster använts, men allt oftare började man använda finska former av ord och böja dem enligt finska mönster t.ex. *farkkur* blev *farkut* 'jeans'. Svenskfinnska och svenska ord i den tidiga Helsingforsslangen, som även utgör grunden för den finlandssvenska slangen, används allt oftare i finsk form och böjs enligt

finska böjningsmönster, exempelvis *fyrk/fyrkar* blev *fyrkkaa/fyffee* 'pengar'. (Forsskåhl 2015:60–61.)

Under 1990-talet uppkom i finlandssvensk slang enligt Forsskåhl (2015:61–62) ett nytt sätt att skapa substantiv i pluralis, som baserade sig på finskans former. Det nya böjningsmönstret gäller ord som har sitt ursprung i finskan eller engelskan och som hör till *en*-genus, eller ”gamla svenskfinska slangsubstantiv som i grundform slutar på obetonad vokal” (Forsskåhl 2015:61). Det nya böjningsmönstret har endast tre former för bestämd form i singularis och obestämd form i pluralis, t.ex. *juttu, juttun, juttuna* 'berättelse, artikel, sak, grej'. Före 1990-talet böjdes dessa ord enligt standardsvenska böjningsformer, men det nya böjningsmönstret spreds och ersatte standardsvenskans böjningsformer (*juttun, juttur*). Vid svenska slangsubstantiv som böjs enligt svenska böjningsformer, såsom *jasse, kille* och *kis* 'pojke', förekommer det lokal variation (se Ivars 2015 kapitel 7). I den finlandssvenska slangen böjdes svenska substantiv tidigare enligt engelsk pluralböjning, t.ex. *kills* 'killar, pojkar' (Forsskåhl 2005:160), men detta böjningsmönster används inte längre (Forsskåhl 2015:62).

Forsskåhl (2015:62–63) nämner att slangverb och deras böjning inte har undersökts i någon större utsträckning, men att de har behandlats i en studie av finlandssvensk slang på 1990-talet (se Forsskåhl 2005). Hon refererar också till studier av finlandssvenskt talspråk och finlandssvenska stadsmål. Huvudsakligen formas och böjs verben i finlandssvensk slang enligt samma mönster som i standardsvenska, t.ex. *skraiba, skraibar, skraibade, skraibat* 'skriva', men det förekommer också lokala böjningsmönster. Hit hör exempelvis preteritum- och supinumändelser som försvinner i Helsingforsslangen, som *skraiba* i stället för *skraibade*. I den finlandssvenska slangen finns många verb som också förekommer i standardsvenskan, men slangverbens betydelser är nya, då verben hanteras på samma sätt som liknande standardsvenska verb. Det har även uppkommit ett nytt verbbildningsmönster som förekommer endast i Helsingfors. I det fogas det infinitivbildande suffixet *-era* till en finsk verbform; till exempel blir det finska slang verbet *kessutella* 'hålla på att röka' *kessuttelera* med hjälp av suffixet *-era*.

På orter där finskan dominerar används finska och gamla svenskfinska slangverb allt oftare i finsk form. De finska formerna förekommer antingen i tredje personens singularform i presens eller i infinitiv med förlängning av vokalen i slutet av ordet t.ex. *heittää* 'kasta'. (Forsskåhl 2015:63.) Paunonen (2017:22–23) påpekar att en del finska verb i slangen har former där standardspråkets *-ta* eller *-tä* i slutet av ordet försvinner och ersätts med lång vokal

så att t.ex. *hypätä* blir *hyppää* 'hoppa'. Tidigare hade de finska och svenskfinska slangverben också infinitivformer med svenskt infinitiv-a. Till exempel förekom det finska ordet *häipyä* 'försvinna' enligt Forsskåhl (2015:63) i formen *häippa*. Denna form förekommer inte längre. I stället har nya finska ändelser kommit att börja användas i den finlandssvenska slangen. Tidigare användes t.ex slangordet *dona* 'arbeta', men efter 1980-talet började ordet få nya former, såsom *duunailee* som betyder ungefär 'hålla på att dona'. Morfemet *-il-* från finskan markerar här att verksamheten pågår vid det aktuella tillfället.

Som ovan nämnts finns det lokala skillnader i finlandssvensk slang. Ett sådant drag är bortfall av apokope, det vill säga obetonad slutvokal, exempelvis *dans* i stället för *dansa*. På sådana orter där apokopen faller bort (t.ex. i Närpes) syns detta också i slangen. (Forsskåhl 2015:63–64.)

3.3 Militärslang

Enligt Hämäläinen (1963:5) avser *militärslang* sådana ord och uttryck som soldater använder och som inte hör till militärspråket eller standardspråket. Slangord och uttryck är oftast lekfulla, vilket är medvetet, eftersom det alltid finns ett motsvarande uttryck som är sakligt. Penttinen (1984:12) påpekar emellertid att det också finns ord som är svåra att översätta till standardspråket. Hämäläinen (1963:5) noterar samtidigt att en del militära slangord är så vedertagna att man kanske inte längre kan räkna dem som slang. Med hjälp av militärslang får nya beväringar ta del av de normer och attityder som tidigare generationer har slipat fram (Penttinen 1984:15). För att bli accepterad i gruppen måste man behärska slangen (Penttinen 1984: ibid.).

Militärslang har alltid varit en fast del av militärlivet. Militärslangens aktiva användare i Finland är de beväringar som utför militärtjänst, en åldersklass i taget. Under tjänstgöringstiden använder nästan alla beväringar militärslang, och militärslangen fungerar som ett förenande element mellan beväringarna. (Jokinen, 2000:142.) Om man beaktar hur många finländare som har ord och uttryck från militärslang i sitt passiva ordförråd, är antalet stort. När man även räknar med reservister samt personer som har fört krig eller arbetat inom militären, ökar antalet ytterligare. (Penttinen 1984:10–11.) Penttinen (1984) anser därför att militärslang är den mest kända slangen i Finland.

Fyra av fem beväringar uppger enligt Penttinen (1984:16) att de har använt militärslang efter hemförlovningen. Användningen av militärslang minskar efter att beväringarna har

hemförlovats, men en stor del av slanguttrycken finns ändå kvar i det passiva ordförrådet. På grund av detta överförs en del slangord till standardspråket. Följaktligen påverkar militärslangen hela det finländska standardspråket. (Jokinen 2000: 142–143.) Det antas oftast att slang huvudsakligen är talspråk, men militärslang förekommer även i skriftlig form. Militärslangens skriftliga historia är lång, eftersom beväringar har skrivit krönikor sedan 1920-talet. Numera finns det egna tidningar för varje truppförband. (Penttinen 1984:19.)

Enligt Penttinen (1984:11) är militärslang en varietet som har uppstått på männens villkor och som förstärker och ökar språkskillnader mellan könen. Saanilahti och Nahkola (2000:103) håller dock inte helt med, eftersom också kvinnor har fått möjlighet att genomföra militärtjänst efter 1995, vilket kan ha påverkat militärslangens maskulinitet. Penttinen (1984:19) noterar att militärslangen uppfattas som grov och skabrös, vilket ger uttryck för frustration och längtan efter kvinnor.

Penttinen (1984:14) ser militärslang som ett uttryck för motstånd och en vilja att göra myndigheten till åtlöje. Den kan ses som en parodi på det officiella militärspråket. Beväringar vill se verkligheten som humoristisk och tillfällig, och detta syns i slangen. Med hjälp av slangen kan beväringar orka bättre under sin tjänstgöringstid, som ofta upplevs som tung (Saanilahti och Nahkola 2000:104). En del av slangorden är ändå neutrala och nästan hemtrevliga, enligt Penttinen (1984:14). Militärslang ger dessutom uttryck för en vilja att skapa och upprätthålla gemenskapskänslan inom det egna truppförbandet (Saanilahti och Nahkola 2000:14).

Användning av militärslang är önskvärt ur militärens synvinkel, eftersom den enligt Penttinen (1984:15) ökar lagandan och hjälper att lösa upp känslor. Beväringarna som Penttinen intervjuat anser att slangen främjar målsättningarna för militärtjänsten genom att den stärker gemenskapskänslan. Slangens humor hjälper dem att orka i situationer som upplevs som utmanande. När de lär sig militärslang, som tar ställning, tillägnar de sig samtidigt en viss inställning till militären. Efter att beväringar har lärt sig slangen och blivit vana vid den fäster de inte längre någon särskild uppmärksamhet vid den. Beväringarna är överens om att civilister inte kan förstå militärslangens humor. De förhåller sig också negativt till påstående som hävdar att militärslang är barnsligt. Samtliga intervjuade beväringar anser att det inte går att genomföra militärtjänst utan att lära sig militärslang.

Enligt Karttunen (1989:151) är lånord och förändringar av ord typiska drag slang i allmänhet. Däremot är militärslangen enligt Penttinen (1984:18–19) mindre föränderlig, och det förekommer endast få lånord i den. Det förekommer inte många fonetiskt speciella och utländska uttryck. Saanilahti och Nahkola (2000:104) anser å sin sida att situationen kan ha förändrats över tid. De menar att nyare militärslang kan ha tagit in influenser och blivit mer utländsk. Enligt Penttinen (1984:18) förändras militärslangen dock mycket långsamt.

I militärslang finns det vissa så kallade attraktionscentrum, det vill säga referenter som attraherar många benämningar. En av dem är beväringens tjänstgöringsålder, dvs. den tid som beväringen redan har fullgjort i militären. Med hjälp av information om den får man kunskap om hierarkin, t.ex. om beväringen är rekryt betyder det att hen är längst ner i rangordningen. För ordet *rekryt* finns det betydligt fler benämningar än för personer som befinner sig högre upp i hierarkin. Ett annat attraktionscentrum är militärgrader. Det finns mest olika slangbenämningar för militärgrader som beväringar själva har möjlighet att befordras till, t.ex. korpral eller undersergeant. Därtill har vissa klädesplagg samlat på sig många benämningar. (Saanilahti och Nahkola 2000:104–105.) Penttinen (1984:18–19) tillägger att ord som hör ihop med mat, djur och instrument är typiska för militärslang. Han motiverar detta med att dessa områden är starkt kopplade till sinnen och associationer. Till exempel man kan smaka, lukta, höra och röra mat, vilket stimulerar fantasin.

Det finns också andra kategorier som är typiska för militärslang. Ett av dem är vapen och skytte. Benämningar för dessa lyfter fram både utanförskap och familjaritet. Man använder inte ordet *skjuta*, utan det ersätts med uttryck som inte är lika allvarliga, dvs. *eufemismer* (Penttinen 1984:14.) Eufemismer är förskönande och förmildrande omskrivningar som upplevs som mildare än de ersatta orden (Vetenskapstermbanken i Finland 2025b). Vapen får människonamn och mänskliga egenskaper. De blir då som militärkamrater och uppfattas inte längre som lika betänkliga som tidigare. En annan typisk företeelse inom militärslang är att framhäva det egna vapenslaget med uppskattande benämningar, dvs. se endast det egna vapenslaget som betydelsefullt. Detta har att göra med självkänslan: om en grupp har bra självkänsla förstärks tjänstgöringsviljan och lagandan samt tävlingsandan väcks. Alla som hör till andra vapenslag betraktas som mindre bra och får nedsättande benämningar. En språklig egenskap som är typisk för slang i allmänhet, men mindre typisk för militärslang, är användningen av främmande konsonanter. Också i militärslangen byts främmande mjuka konsonanter i början av ord ofta ut mot hårda konsonanter som är typiska för finskan. Konsonantkluster i början av ord förenklas. (Penttinen 1984:14, 19.)

Vissa forskare har jämfört militären med sinnessjukhus och fängelser eftersom militären är en stängd anstalt med disciplin (Penttinen 1984:14). Lipponen (1990:10–12) jämför militärslang med fängelseslang. Han anser att militärslang är en mall som fångar kan utnyttja eftersom en stor del av fångarna också har genomfört militärtjänst. Lipponen nämner flera likheter mellan militärslang och fängelseslang, t.ex. mansdominans, hierarki och att leva isolerat från omvärlden. Humor, som är typiskt för slang, är också en egenskap som finns i båda dessa typer av slang. Fängelset kan upplevas som ångestfyllt och en förlust av tid samt att tiden där är tung så som i militären. Man försöker lindra och dölja tråkiga känslor med hjälp av skämt, ironi och grovt tal. Det finns även en del gemensamma slangord i militärslang och fängelseslang. Exempelvis har ord lånats från militärslang till fängelseslang, t.ex. benämningar för rekryt och olika maträtter. En annan företeelse som är typisk för båda slangtyperna är skällsord för personalen, även om det inte används samma skällsord. Lipponen påpekar dock att militärslang och fängelseslang är två olika typer av slang med egna källor.

Grundorden i militärslangen är de samma i alla garnisoner enligt Penttinen (1984:11, 19). En del ord och uttryck är typiska för militärslang i allmänhet, men det finns också ord som förekommer endast i vissa garnisoner. Militärslang består av drag från många olika språk och varieteter som fungerar som grund för slangen. Beväringar kommer från olika sociala grupper och dialektområden, och en del av dem har bott länge utomlands. Svenskspråkiga beväringar använder också finskspråkig militärslang när de talar finska, och även enspråkigt svenskspråkiga beväringar som tjänstgör vid Nylands brigad använder militärslang i sin svenska. I nästa avsnitt behandlas den finlandssvenska militärslangen närmare.

3.4 Militärslang vid Nylands brigad

Nylands brigad är den garnison där svenskspråkig militärslang talas (Airisvaara 2001:70). Enligt Beväringkommittén (2020:51) finns det ett helt eget språk i Nylands brigad. Språket består av äldre militära ord, finska samt ord från nyländska och österbottniska dialekter. Airisvaara (2001:70) konstaterar att ingen från svenska garnisoner i Sverige känner igen den militärslang som talas i Dragsvik.

Vanligen lär sig beväringar slangen vid Nylands brigad flytande under tjänstgöringstiden. Det finns en ordlista över typiska militära slangord i Beväringssifon som alla beväringar får före inryckningen i militären, och den underlättar början av militärtjänsten. Ord som finns i

ordlistan är t.ex. *dägädollar* 'dagspenning', *mulli* 'rekryt' och *stuga* 'det rum som beväringen delar med många andra'. (Beväringskommittén 2020:51.) Ordlistan över typiska slangord finns också på nätsidan Intti.fi på grund av de svårigheter att förstå militärslang som förekommer (Intti.fi 2025a).

Öhman (2017:27–28) konstaterar att "Militärspråket på Nylands brigad i Dragsvik skapar samhörighet mellan beväringarna och hjälper dem att se humoristiskt på vardagen på brigaden". Hon nämner att många finlandssvenskar möter militärslangen i Nylands brigad, som också kallas Dragsvikspråket, i något skede av livet. Detta kan ske genom att man själv tjänstgör i Nylands brigad eller genom att någon närstående utför sin värnplikt där. Därför finns det enligt Ginström (2017) militärslangord i Dragsvik som många även känner igen utanför Nylands brigad. Hit hör exempelvis *stammis* 'stampersonal' och *dagatäcke* eller *dagatätji*, som österbottningarna säger, vilket betyder 'det blåvitrutiga överkastet'.

Skillnader mellan militärslangen i Dragsvik och den finska militärslangen beror på att dragsvikspråket påverkas av såväl finlandssvenska dialekter, den finskspråkiga militärslangen som finlandssvensk och finsk slang (Öhman 2017:28). Öhman (2017 *ibid.*) ger en översikt över det material som jag använder i denna avhandling. En man som är född 1991 skriver följande: "En svenskspråkig beväring som tjänstgjorde i Dragsvik och en svenskspråkig som tjänstgjorde vid annat truppförband hade nog svårigheter att tala militärslang med varandra då skillnaderna var väldigt stora" (Öhman 2017:28).

I militärslangen i Nylands brigad syns enligt Öhman (2017 *ibid.*) att beväringarna har olika bakgrund och att de kommer från olika delar av Finland. Även beväringarna själva har märkt det. En informant kommenterar att Dragsvikspråket är en riktig blandning av olika dialekter och språk. Finska språket syns enligt Ginström (2017) i militärslangen i Dragsvik på grund av att många beväringar har finska som modersmål. Ord som visar detta är till exempel *pikkumustat* 'svarta shorts' samt *särmä* 'en duktig krigare som gör allt rätt'. Det finns också slangord där svenskspråkiga och finskspråkiga kan använda olika uttryck, t.ex. används *stägä* ('stormgevär, automatkarbin') bland svenskspråkiga beväringar, medan *rynkkyy* (fi. *rynnäkkökivääri*) används bland finskspråkiga beväringar. Även engelskans påverkan syns i slangen. Man använder exempelvis ordet *spex* (eng. *specifikation* 'specificering') när man vill veta mer om dagens program.

Militärslangen hör tätt ihop med vardagen i Nylands brigad. Beväringarna anser att man snabbt lär sig militärslangen, varefter den blir en naturlig del av vardagen. Beväringarna använder militärslang med andra beväringar, men slangen hör inte till officiella sammanhang eller till situationer där man talar med stampersonalen. (Öhman 2017:29.)

Informanterna som svarade på frågelistan som jag undersöker beskriver militärslangen vid Nylands brigad som rolig, raffinerad, vulgär och grabbig. I militärslangen kan man också se att militären är mansdominerad. (Öhman 2017 *ibid.*) Kvinnor som utför militärtjänst vid Nylands brigad använder samma militärslang som pojkarna (Ginström 2017). Som Öhman (2017:29) konstaterar: ”Slangens funktion uppfattas i första hand vara sammansvetsande. Den bidrar också med humor och gör på sitt sätt tiden på brigaden lättare.”

Airisvaara (2001:23) undersöker beväringarnas uppfattningar om hur dominerande det svenska språket är i Dragsvik med hjälp av en enkät. Den största delen av beväringarna som svarat på hennes enkät anser att svenska är det dominerande språk i hög grad, men ingen svarade att det skulle vara helt dominerande. Airisvaara drar slutsatsen att det finska språket därmed måste vara relativt framträdande i Dragsvik. Enligt informanterna dominerar svenska inte helt och hållet i Nylands brigad, utan de anser att många beväringar talar både finska och svenska. Dessutom är den största delen av stampersonalen finskspråkig. Informanterna påpekar att alla talar svenska i utbildningssammanhang, men i stugorna och under fritiden kan finska användas.

Enligt Airisvaara (2001:70) syns finska språket starkt i utbildningen och vardagen bland både beväringar och stampersonalen i Nyland brigad. Det talas nästan lika mycket finska och svenska under fritiden, men i utbildningen är svenska det språk som används så mycket som möjligt. I Nylands brigad används både finskspråkiga och svenskspråkiga slangord. Både finsk- och svenskspråkiga beväringar känner igen de finskspråkiga slangorden och använder dem dagligen i Dragsvik.

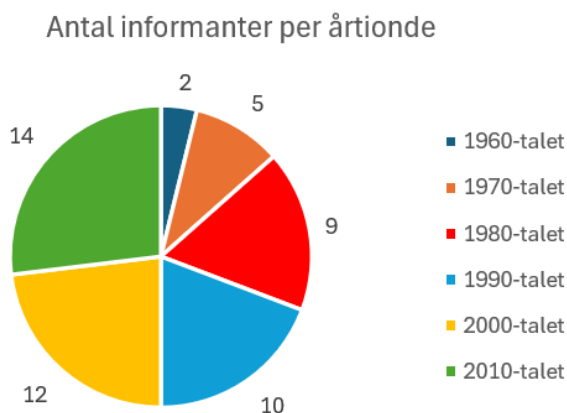
4 Material och metod

Syftet med denna studie är att undersöka militärslangen i Nylands brigad och studera skillnader i slangorden över tid. Undersökningen bygger på en frågelista från Svenska litteratursällskapet i Finland, som presenteras närmare i avsnitt 4.1. Frågelista som metod diskuteras i avsnitt 4.2.

4.1 Frågelistan om militärslangen i Nylands brigad

Janina Öhman (2016) samlade in svar på om militärslang i Nylands brigad år 2016 för Svenska litteratursällskapet i Finland (SLS). Jag använder denna insamling som material i min studie.

SLS gjorde reklam för insamlingen i Källan 2016. (Öhman 2016) Man önskade att personer som har tjänstgjort vid Nylands brigad skulle svara på frågelistan (se Öhman 2016). Frågelistan består av frågor om slangord, användning av slang samt beväringarnas attityder till slangen (SLS 2310). Andra uppgifter som samlades in var uppväxtort, den enhet eller de enheter där informanterna har tjänstgjort samt den kontingent då de ryckte in. Det fanns två olika sätt att besvara frågelistan: via en webbenkät eller per post. (Öhman 2016.) Totalt deltog 68 personer i frågelistan. Av dessa svarade 52 via webbenkäten och 10 personer via post eller e-post. Efter att insamlingen hade avslutats skickade ytterligare 6 personer in material, såsom visor och dagboksanteckningar. (SLS 2310.) I denna studie koncentrerar jag mig på webbenkäten som erhöll 52 svar. I figur 1 presenteras vilket årtionde informanterna har tjänstgjort i Nylands brigad.

Figur 1. Informanternas tjänstgörings årtionden

Som man ser i figur 1 ökar antalet informanter årtionde för årtionde. Flest informanter finns det från 2010-talet och färst från 1960-talet. Tre av de 52 informanterna är kvinnor, och samtliga har utfört militärtjänst under 2010-talet. Eftersom fördelningen mellan årtiondena är så ojämn kan man inte jämföra militärslangens utveckling exakt, utan endast ge vägledande resultat.

4.2 Frågelista som metod

Frågelistor används för att samla in material. Metoden har använts länge bland etnologer och folklorister. Det finns arkiv som skickar ut frågelistor, såsom Folklivsarkivet i Lund, Institutet för språk- och folkminnen med verksamhet i Uppsala och Göteborg samt Svenska litteratursällskapet i Helsingfors och Åbo Akademi i Finland. En frågelista utgörs av frågor som hör till ett visst ämne, t.ex. i denna studie om militärslangen i Nylands brigad. Vanligen är frågelistor omfattande och breda, och de ger goda möjligheter för svararen att koncentrera sig på det som hen uppfattar som mest intressant i listan. (Hagström och Sjöholm 2017:138.)

I min avhandling ligger fokus på själva slangorden som används i Nylands brigad, och därför har materialet avgränsats så att jag inte behandlar användningen av slangen och beväringarnas attityder till slangen i denna studie. I frågelistan finns ett stort antal slangord, som inte alla kan diskuteras i denna undersökning. Alla slangord som efterfrågas i frågelistan inkluderas, men endast en del av de slangord som informanterna har angett i frågelistans öppna delar tas med. Dessutom har ämnet avgränsats så att förkortningar eller enheter inte behandlas.

I frågelistan tillfrågas informanterna om många ord som har indelats enligt kategorier. Vid en del frågor svarar informanterna genom att nämna slangord och vid andra ger de definitioner. Efter varje fråga kan informanterna även nämna andra slangord som hör till kategorin och som de känner till. Jag har valt att ta med de mest intressanta och oftast nämnda slangorden i undersökningen.

Jag har gått igenom alla svar ett ord i taget och skapat Excel-filer. I Excel-filerna har jag analyserat hur många informanter som har svarat på frågan, vilka slangord eller definitioner informanterna har gett samt under vilket årtionde informanterna har tjänstgjort. Med hjälp av denna information har jag kunnat samla in slangord som använts i Nylands brigad samt undersöka hur slangen har förändrats mellan årtiondena. För att kunna studera utvecklingen har jag behövt kvantifiera orden.

En avgränsning som jag har gjort är att jag inte tar med informanternas svar om de har getts i någon annan del av frågelistan än där ordet har efterfrågats. Jag har valt att göra denna avgränsning eftersom informanterna har gett ett stort antal egna slangord som man inte har efterfrågat. Det hade varit nästan omöjligt att identifiera alla svar som förekommer också i mer allmänt ställda frågor. Vid vissa enskilda slangord kommer jag emellertid även att kommentera svar givna i dessa frågor.

5 Analys

I detta kapitel presenteras resultaten från analysen. I avsnitt 5.1 diskuterar jag vilka slangord som används i Nylands brigad. Fokus i avsnitt 5.1.1 ligger på befattningar, militärgrader och olika uppgifter inom armén, och därefter i avsnitt 5.1.2 på slangord för vapen och utrustning. Andra ord och uttryck behandlas i avsnitt 5.1.3. I avsnitt 5.1.4 behandlas slangord för platser. Avsnitt 5.2 redogör slutligen för militärslangens förändringar mellan åren 1961 och 2016.

5.1 Slangorden

Slangord som används i Nylands brigad diskuteras i detta avsnitt. Jag svarar på första forskningsfrågan som gäller hurdana slangord det finns i militärslangen som talas i Nylands brigad. Jag försöker också besvara den andra forskningsfrågan där jag vill undersöka om finska, finlandssvenska dialekter eller typiska slangformer syns i slangorden. Vid exempel där det är relevant nämns vilket år informanterna har inlett sin värnplikt (KG står för kontingent).

5.1.1 Befattningar, militärgrader och uppgifter inom armén

I frågelistan frågas om slangord för *bevärning*. En del av informanterna har besvarat frågan enligt anknytningen till tjänstgöringstiden. Rekryter, det vill säga nya beväringar, kallas för *mulli*, och de beväringar som har kommit en kontingent tidigare kallas *vanha*. Ordet *mulli* ”syftar på finskans *mulli*, alltså en ung nötkreatur” enligt en informant (KG 2004). Andra uttryck som informanterna nämner är *molli*, *mortti*, *muldachev*, *dagapump*, *pelle*, *en skild*, *jappe*, *soldat*, *rekryt* och *är i milin*. Slangordet *mulli* uttalas [mollɪ], vilket förklarar stavningsvarianten *molli*. *Mortti* kommer från finsk militärslang och betyder ’rekryt’ (Intti.fi 2025b). En informant (KG 2006) skriver att man kan kalla en beväring ”någon gång även *jappe*, fastän det använder [man] kanske mest i betydelsen man/karl”. *Rekryt* och *soldat* är neutrala uttryck med liknande betydelse som *bevärning*.

Vanha eller *Wanha* beskrivs av en informant (KG 2007) som ”bevärning med specialuppgift, som måste tjänstgöra 9 eller 12 månader (som inte gått [underofficers]skolan.) Man blir *wanha* åt nästa kontingent i om. Att ens tjänstgöring överlappar med deras.”. Specialuppgiften kan vara t.ex. chaufför, båtförare och medicinalman. Beväringar från tidigare kontingenter kallas *vanha* (’gammal’) därför att de har varit längre i militären och avlagt mer av värnplikten jämfört med dem som är *mulli*. Informanter som har tjänstgjort på 1970-talet nämner också slangordet *masse* och pluralisformen *masar* som betyder samma sak som

vanha. En informant (KG 2006) konstaterar att ” De [som är *vanha*] styr vardagen i brigaden och smarta underofficerer förstår att inte ge order åt dem förutom då skappare ser på, för vänskap med vanhan kan innebära många fördelar”. En annan informant (KG 1999) nämner att beväringar ”som bara tjänstgör 6 månader och aldrig blir ”wanha”” kallas för *ikimulli*.

Stamanställda, det vill säga personal som jobbar inom Finlands försvarsmakt, har också egna slangord. De mest kända slangorden för stamanställd är *stammis* och *skappare*. Slangordet *stammis* kommer direkt från ordet *stamanställd*, och ordet *skappare* har sitt ursprung i finskspråkig militärslang, där man använder ordet *kapiainen*, som betyder ’person som hör till stamanställda’, enligt Penttinen (1984:93). Både slangordet *stammis* och slangordet *skappare* har bildats med de produktiva slangsuffixen *-is* och *-are* (se avsnitt 3.2). En informant nämner också slangordet *skappar*, som är en förkortning av ordet *skappare*, och en annan nämner *skappari*. Enligt Solstrand (1980:313) används suffixet *-are* också i den finskspråkiga slangen med formen suffix *-ari*. Informanterna nämner dessutom finska slangord som *kapiainen* och olika varianter av detta, t.ex. *kapiukko*, *kapit* och *kapiian*. Slangordet *hefe* som också nämns i svaren på frågelistan kommer sannolikt från det spanska ordet *jefe* som betyder ’chef’ eller ’ledare’ (MOT sanakirjat: *jefe*).

Det frågas också i frågelistan vad slangordet *skappare* betyder, och informanterna svarar att det betyder *stamanställd*, *stampersonal*, *stammis*, *anställd*, *kantis* (*kantahenkilökunta*) och *hefe* (’chef’). En informant (KG 2006) förklarar att *skappare* betyder ”stampersonal, mest dem man har att göra med i vardagen. De från staben kaldes oftare för ”stammisar”.” Det kan vara så att *stammis* och *skappare* har en liten betydelseskilnad, så att den som har högre militärgrad och inte är del av vardagen kallas för *stammis*, medan den som är mer bekant för beväringarna kallas för *skappare* eller får andra slangord, såsom *hefe*.

Slangordet *knako* fick olika definitioner av informanterna när det frågades vad ordet betyder. De mest nämnda svaren är *granatkastare* och *knäckebröd*. Andra svar som förekommer är *gurka*, *granatkastareld*, *har nåt med granatkastarkompaniet att göra* och *ofrivillig uppgift*. En informant (KG 2010), som angav *ofrivillig uppgift* som betydelse när det frågades vad *knako* betyder, skriver: ”ofrivillig uppgift, kallades nog för nakki på min tid”. En annan informant (KG 1990) säger att ”detta [knako] har jag inte hört, kanske det menas oväntad extra uppgift, vilket vi kallade 'nakki’”. Båda informanterna låter osäkra på betydelsen av slangordet *knako*, och på grund av detta kan man inte fastslå att *knako* betyder ’ofrivillig och oväntad extra

uppgift'. Med hänsyn till allt detta kan man sammanfatta att slangordet *knako* betyder 'granatkastare' och 'knäckebröd'.

Granatkastare har enligt materialet många andra slangord än bara *knako*. En av informanterna svarar att *granatkastare* också har ett annat slangord, nämligen *gurkslungare*, och några andra informanter nämner slangorden *knäko* och *gurka*. Många informanter berättade om slangord för *granatkastare* också i delar av frågelistan där informanterna hade möjlighet att ge fria svar. De nämner att *gurka* betyder *granatkastare* samt att *gurkslungare* är en "soldat i Granatkastarkompaniet" (KG 1988). I svaren förekommer även ordet *knaku*, *gurkslungare*, *gurkslugna*, *gurkskastare* och *kakelungsrör*. En del av slangorden innehåller slangsuffixet *-are*, som är ett typiskt ordbilningsmönster i slang (Forsskåhl 2015:60). Troligtvis betyder dock ordet *kakelungsrör* inte 'soldat i granatkastarkompaniet', utan själva vapnet, det vill säga *granatkastare*, eftersom vapnet ser ut som *kakelungsrör*. Det kan också vara så att andra slangord betecknat själva 'vapnet' och inte endast 'personen som skjuter med det'. En informant (KG 1988), som anger att *knako* betyder 'granatkastaeld', lyfter i den öppna delen av frågelistan fram att en soldat i Granatkastarkompaniet kallas för *gurkslungare*, vilket signalerar att slangordet kan ha olika nyanser.

Militärgraden *sergeant* har slangordet *kessu*. *Kessu* kommer från det finskspråkiga ordet *kersantti* ('sergeant'). I frågelistan frågas vad *kessu* betyder, och informanterna nämner två olika betydelser: *sergeant* samt *tobak/cigarett*. En informant (KG 2006) svarar att "sergeant på finskt håll, men tidvis betyder det cigarett" och en annan informant (KG 2003) uppger att ordet *sergeant* "användes inte flitigt". Med anledning av detta kan man förmoda att *kessu* inte är lika vanligt som slangord i den svenskspråkiga militärslangen i Nylands brigad som det är i den finskspråkiga militärslangen i finskspråkiga brigader. Enligt Hämäläinen (1963:76) har slangordet *kessu* ändå spridits vitt till svenska dialekter, och ordet härstammar från krigstiden. Informanterna anger också att *kessu* betyder 'tobak' eller 'cigarett', vilket är korrekt, men denna betydelse hör inte specifikt till militärslangen. Ordet *kessu* är ett talspråkligt uttryck i Finland och betyder 'tobak'. I samband med *kessu* lyfter informanterna även fram slangordet *kesäkessu*. En informant (KG 2012) säger att "kessu användes bara i ordet *kesäkessu*, som syftade på beväringar som blev kvar och arbetade i max ett år efter hemförlovning". Detta förstärker förmodan om att slangordet *kessu* inte används lika mycket i den svenskspråkiga militärslangen som i den finskspråkiga. Vissa informanter (KG 1986 och 2011) nämner också ett annat slangord för *sergeant*, nämligen *schass* eller *schasse*, samt i bestämd form singularis, *schassen*.

Slangordet *kipinä* ('gnista') avser 'eld- eller kaminvakt'. En informant (KG 2012) ger följande exempel på *kipinä*: ”Den som vaktar att elden i kamin hålls igång .ex. Kipinä från klo 12:00-01:00”. En annan informant (KG 2015) nämner att ”kipinä användes både om den som ”sitter kipinä” och om själva uppgiften”. Det vill säga att både uppgiften att hålla eld i kaminen och personen som sköter kaminen kallas *kipinä*. Personen som vakar över kaminen kan också kallas *kipinämikko* (KG 1990, KG 2004) eller *gnistmikael* (KG 1986). Ordet *kipinä* används också i den finskspråkiga militärslangen, liksom *kipinämikko*. Det ”finns också kalsarikipinä som är när det inte är läge på utan man får bara sitta i kalsongerna vid kaminen och lägga i mera ved” (KG, 2014). Detta slangord används på motsvarande sätt i den finskspråkiga militärslangen, där ordet *kalsari* betyder 'kalsonger'.

En beväring som är nylänning eller kommer från södra Finlands kallas för *gumi*. Det finns flera olika varianter av slangordet *gumi*, såsom *gumipitt*, *gummi*, *gummipitt*, *gummibit*, *gumifaija*, *gumidaiju* och *gumilänning*. En informant (KG 1991) konstaterar att *gummipitt* är ”ett pejorativt österbottniskt uttryck som beskriver dialekten hos jappar från södra Finland, i överförd betydelse överhuvudtaget icke-österbottningar”, och en annan (KG 2011) anser att *gummipitt* ”hänvisar till det 'falska' och 'bortskämda' stadslivet”. *Gumi* är ”österbottningars skällsord för bättre människor :)” (KG 2001). En informant (KG 2013) nämner att Nyland kallas för *gumilandet*.

När österbottningar har skällsord för nylänningar behöver nylänningar också skällsord för österbottningar. Slangordet för österbottning är *pampusch*. Andra slangord som förekommer är *pampes*, *pamppes*, *pampasbo*, *pami*, *pampaspitt*, *pampäs*, *pampian*, och *plattlänning*. Österbotten kallas för *Pampas* eller *plattlandet* enligt en informant (KG 1986). En annan informant (KG 2004) skriver att ”Österbotten kallas för Pampas då området är så platt (och fylld av kreatur som herdarna kan idka könsrelationer med)” och en informant (KG 2011) konstaterar att slangorden ”hänvisar till likheten mellan slättlanden i Österbotten och Sydamerika”. Ordet *pami* används också som prefix i slangordet *paminami*. En informant (KG 1990) nämner ordet i den öppna delen av frågelistan och säger att *paminami* betyder 'snus'. *Nami* är finska och betyder 'godis' så *paminami*, alltså 'snus', är österbottningarnas godis.

Informanterna nämner många olika militärgrader och deras slangord. Militärgrader är ofta långa och de används hela tiden i militären, vilket sannolikt är en orsak till att slangord uppstår. Ovan behandlades slangordet *kessu* som betyder 'sergeant'. *Undersergeant*, som är

en ett steg lägre militärgrad, har likaså slangord. Som man kan ana kallas undersergeant för *alikessu* (KG 1988), vilket kommer från det finska ordet *alikersantti*, en direkt översättning av det svenska ordet 'undersergeant'. Informanterna nämner också andra slangord för undersergeant, såsom *alikki*, *undi*, *undischaan* och *US*. *Alikki* kommer också från ordet *alikersantti* ('undersergeant'), medan *undi* kommer från *undersergenat* och *US* är en förkortning av samma ord. *Undischaan* har bildats utifrån slangordet *undi* med inslag av österbottniska dialekter. *Undi* och *undischaan* uttalas med svenskt *-u*.

Underofficers elever som efter underofficersskolan (AUK) befordras till undersergeanter eller blir officers elever i reservofficersskolan (RUK) har slangordet *pisi*. Underofficers elevers gradbeteckning kallas för *pisistreck*, eftersom det finns ett silverfärgat streck i gradbeteckningen. Som en följd av *pisistreck* har underofficers elever sannolikt fått slangordet *pisi*. Enligt några informanter (KG 1986 och 1988) kallas översergeant för *össe*. En informant (KG 1991) nämner att underofficerare kallas för *undisar* och att officerare kallas för *uffare*. Slangordet *uffare* innehåller det vanliga slangsuffixet *-are*.

Militärgraden officersaspirant, eller kortsagt aspirant, har också slangord, såsom *aspirin*, *salmiak*, *Ass-pirate*. *Aspirin* syftar på en medicin och *salmiak* på den gradbeteckning som liknar salmiak. Officersaspiranter befordras till underlöjtnanter i marinen och fänrikar i armén. Ett par informanter (KG 1986 och 1988) nämner slangord för fänrik, nämligen *fäncku* och *fenkku*. Som nämnts (se avsnitt 2.1) övergick Nylands brigad från armén till marinen år 1998 (Nylands brigad, 2018). Förmodligen används slangorden inte numera i Nylands brigad, eftersom det inte längre finns fänrikar där.

Slangord för löjtnant är *luti* och *löjtis*. *Luti* kommer från det finska ordet *luutnantti* och *löjtis* från den svenska motsvarigheten *löjtnant*. *Luti* används också i finskspråkig militärslang. Slangordet *löjtis* bildas med det produktiva slangsuffixet *-is*. Militärgraden premiärlöjtnant kallas för *premi*, vilket är en förkortning av huvudordet. Kapten är *kapu*, och slangordet kommer antagligen från det finska ordet *kapteeni* ('kapten'). Slangordet används likaså i finskspråkig militärslang. Enligt Hämeäläinen (1963:69) har *kapu* använts åtminstone sedan 1920-talet. En informant (KG 1999) nämner också ett annat slangord för kapten, nämligen *hamburgare*, eftersom gradbeteckningen liknar en hamburgare. Kommendörkapten kallas för *komkap*, som är en förkortning. Informanter nämner slangorden *korppu* och *korppi* för korpral. *Korppu* ('skorpa') och *korppi* ('korp') är båda finska ord, och dessa används också i finskspråkig militärslang.

Informanterna lyfter också fram ett stort antal slangord för befattningar. Jag har redan behandlat slangord för *granatkastare*, men även andra vapenslag har motsvarande slangord. Kanonjår eller artillerist kallas för *lingonpitt*. Jågare, kustjågare och infanterister har slangorden *måatorped* eller *mosatrampare*. Pionjårer kallas för *pynjår* vilket sannolikt kommer från ordet 'pynjåre'. Chauffårer som har genomgått bilfårarutbildningen kallas för *chaffis* eller *schaffis*, och de som kår båt kallas *båtskuffar/e*, *båtknuffare*, *båtskufi* eller *båtgåk*. Slangorden för militårpolis år *spolli*, *spolle*, *spollare* och *milpol*. Av dem kommer *spolli*, *spolle*, *spollare* sannolikt från det finska ordet *sotilaspoliisi* ('militårpolis'), medan *milpol* år en fårkortning av ordet *militårpolis*. Signalman kallas för *kelaperse*, och en informant (KG 2004) skriver att *kelaperse* " kommer från det att de ofta får dra signalkablar med en attrapp som hångr från ryggen. De "drar kela" eller "vetåå kela" ". Ordet *kelaperse* kan åversåttas som 'rulleråv' eller 'spoleråv'. Medicinalman eller sanitår kallas *sani*, som år en fårkortning av ordet *sanitår*. Slangord för cykelmekaniker eller cykelmontår år *cykelmikko* eller *bikemike* [baikmaik]. En informant (KG 2010) sårer att slangordet *batamajor* betyder " undersergeanten som ansvarar för provianteringen i underhållspluton". Slangordet för fåltkock, som lagar lårgermaten, år *batafaija*, och den som kår ut maten i fåltet kallas för *batalaban* eller *matalaban*. Informanterna tar åckså upp slangordet *matamajor* för den som tjånstgår i matsalen. Slangord för fåltvåbel år *fålttare* och *fåltjåvel*. En informant (KG 2010) nånner att slangordet *syndalstroll* betyder " jågare [som] bodde i Syndalen och ansvara för underhållet av lårgerområdet". Som tidigare nånnts bildas benånningar på personer ofta med suffixet *-are*, vilket syns i flera av de ovan nånnda slangorden, såsom *mosatrampare*.

Informanterna nånner mångra andra uppgifter, såsom *briggen* och *piu pau*. Slangordet *briggen* betyder 'brigaddejår', och vicedejåren kallas för *piu pau*. Mångra informanter nånner slangordet *nakki* ('korv'), som år "påtvingad uppgift, delegeras ofta med uttrycket "Nakki naps!" " (KG 2006). *Nakki* år en obehaglig uppgift som inte någon vill går. Från slangordet *nakki* har det åckså utvecklats flera andra slangord i olika ordklasser, såsom *nakittaja*, *nakkikone*, *nakkisuoja* och *sodenakki*. *Nakittaja* år den som delar ut uppgifter, och *nakkikone* år "någon som ofta utsåtts för *nakkin*, vanligtvis på grund av BTUT (befriad från tyngre utetjånst)" (KG 2006). Det finns åckså ett annat slangord vid sidan av *nakkikone*, nånligen den svenskspråkiga åversåttningen *knackkorvsmaskin*. *Nakkisuoja* år "något stålle eller någon syssla som ger immunitet mot att ges mera *nakkin*" (KG 2004). Personer som beordras att hjålpa till på soldathemmet kallas för *sodenakki* eller *soderakter*. Informanterna nånner i de

öppna svaren också motsatsen till *nakki*, nämligen *choko*, det vill säga något som är lätt eller slapt.

I materialet presenteras vidare benämningar på vissa typiska personer. Hit hör *päron*, som avser en person som inte kan eller orkar göra något, eller gör dumma saker. Person som är befriad från tjänst kallas för *vemppa*. Om man inte är sjuk men ändå sjukanmäler sig kallas man för *motivemppa*, eftersom man vill ha en lättare dag eller lider av motivationsbrist.

5.1.2 Vapen och utrustning

Det mest nämnda slangordet i denna kategori enligt materialet är *stägä*, som betyder 'stormgevär'. Stormgeväret är det vanligaste vapnet som används i militären. Stormgevär kallas oftast för *stägä* i militärslangen i Nylands brigad, men andra slangord som förekommer är *rynkkyy*, *STG* (*essteegee*), *frun*, *flickvännen*, *järnspette*, *stägulator*, *stägulistator*, *rynchester*, *RK-95/RK-62/nittifemman/sexitvåan* eller *mannens nästamste brud*. *Stägä* kommer från ordet *stormgevär* och *STG* (*essteegee*) är en förkortning av *stormgevär*. Orden *stägulator* och *stägulistator* och är mer lekfulla varianter av ordet *stägä*, och *rynchester* kommer från ordet *rynkkyy*. *Rynkkyy* hör till den finskspråkiga militärslangen och har sitt ursprung i ordet *rynnäkkökivääri* ('stormgevär'), som förkortas *RK*. *RK-95*, *RK-62*, *nittifemman* och *sexitvåan* är olika modeller av stormgevär, och siffran anger vilket år modellen har introducerats. Stormgeväret kallas också *frun*, *flickvännen* och *mannens nästamste brud*. Som Penttinen (1983:14) konstaterar får vapen människonamn och människodrag samt blir som militärkamrater, vilket bidrar till att avdramatisera vapnets funktion.

Stridsbälte eller *stridsväst*, som vissa informanter föredrar att kalla det, är stridsutrustning som hjälper till att bära t.ex. kassetter och förstahjälpsförpackning i stridssituationer. Stridsbälte kallas i militärslangen för *chachabälte/tjatjabälte* eller *stridu*. Andra slangord som används är *strido*, *stridon*, *stridun*, *beltschi*, *tetsari*, *tetsare*, *KJ-väst*, *M85* ("emåttifem/åttifemman") och *rähinäremmi*. *Chachabälte* eller *tjatjabälte* kommer antagligen från uttrycket *TST vyö*, dvs. *TST bälte*. *TST* är en förkortning av det finska ordet *taisteluu* ('strid'), och *TST vyö* betyder 'taisteluvyö' ('stridsbälte'). Troligen har *TST bälte* omformats till en lättare form och fått ett österbottniskt dialektdrag, *tj-ljudet*, och som följd av detta blivit *chachabälte* eller *tjatjabälte*. *Stridu* har sannolikt bildats av ordet *stridsutrustning*. *Stridu* uttalas [strido] och troligen förekommer därför också formen *strido* i materialet. I informanternas svar förekommer även formerna *stridon* och *stridun* i bestämd form singularis. Som diskuterats uppstod under 1990-talet nya böjningsmönster för slangord baserade på

finska former (Forsskåhl 2015:61). *Beltschi* kommer från ordet *bälte* och bär ett österbottniskt dialektdrag, *sj*-ljudet. *Tetsari* kommer från den finskspråkiga militärslangen, medan *tetsare* är den svenskspråkiga motsvarigheten. *Tetsari* har det vanliga slangsuffixet *-ari* som följer finskans ordbilningsmönster, medan *tetsare* har slangsuffixet *-are*, som följer svenskans mönster. *KJ-väst* betyder förmodligen 'kustjägarväst'. *M85* ("emåttifem/åttifemman") är en modell av stridväst som introducerades år 1985. *Rähinäremmi* ('koppel') är ett finskt ord som kommer från den finska militärslangen och betyder 'bältets axelrem hos officer' enligt Hämmäläinen (1963:208).

Kamouflagedräkten, det vill säga den jacka och de byxor som har kamouflagemönster och beväringar och personal använder, har flera slangord. De mest kända slangorden är *pellepuku*, *röllipuku*, *gurksallad* och *M05*. Kamouflagedräktens utseende har förändrats mellan 1960-talet och 2010-talet, vilket sannolikt också har påverkat slangorden. Andra slangord som påträffas i materialet är *pelleuniform*, *gurksalladen*, *kurkkusalaatti*, *rölli*, *emnollfem*, *emnollfemm*, *M-nollfemman*, *tjänste-emnollfemman*, *M62*, *sissipuku*, *kekkonens* och *unisex*. *Pellepuku* är finska och betyder 'clowndräkt'. *Pelleuniform* betyder samma sak som *pellepuku*, men ordet *puku* ('dräkt'/'uniform') har helt enkelt översatts till svenska. *Röllipuku* kommer "från trollet Röllis spretiga utseende" enligt en informant (KG 2004); *rölli* är en finländsk sagofigur. En informant (KG 2007) svarade "röllipuku eller bara rölli", vilket visar att ordet kan förkortas. Kamouflagedräkten kallas också för *gurksallad*, vilket troligen kommer från terrängmönstret på dräkten, eftersom detta ser ut som *gurksallad*. Slangordet *gurksallad* används också i bestämd form i singularis, dvs. *gurksalladen*. En informant nämner även den finskspråkiga versionen av ordet *gurksallad*, nämligen *kurkkusalaatti*, som är en direkt översättning. *M05* är en modell av kamouflagedräkt som togs i bruk år 2005. Slangordet *M05* är en förkortning av *modell 2005*. Ordet uttalas som *emnollfem* eller *emnollfemm* enligt informanterna. Ordet används också i bestämd form i singularis, som *M-nollfemman* eller *tjänste-emnollfemman*. Slangordet *tjänste-emnollfemman* betyder 'kamouflagedräkt för tjänstebruk', enligt en informant (KG 2010).

Slangordet *blåpitt* betyder 'stormgevärens övningsammunition'. Synonymer för övningsammunition är *smällpatron*, *övningspatron* och *löst skott*. En informant (KG 1986) svarar att *blåpitt* är "övningskott till stormgeväret med en karakteristiskt blå träprojektil som vi skjutningen splittras". *Blåpitt* har troligen fått sitt namn på grund av den blå träprojektilen. Detsamma tror en informant (KG 2004), som säger att *blåpitt* har "namngett efter dess blåmålade spets". En informant (KG 1986) nämner också att övningskott har ett annat

slangord, nämligen *platsare*, och en annan (KG 1997) anger slangordet *räkäpä*. *Räkäpä* kommer från den finskspråkiga militärslangen. Gibson (1988: förord, 13) noterar slangordet *blåbär* för gevärskulor som används militärslangen i Sverige.

Slangordet *mataback* innebär 'matback' eller 'matkärl' som används i fält. En informant (KG 1986) beskriver *mataback* som "matkärl i aluminium, både locket och backen används som tallrik eller t.ex. mugg". Enligt en annan informant (KG, 2006) äter beväringar ur matbacken "under läger, helst med en plastpåse inuti för att underlätta tvättandet". Några beväringar (KG 1961, 1963, 1998) lyfter fram uttalet av slangordet *mataback*. De uppger att ordet uttalas *matabatschi*, *matabatchin* och *matabatji*, vilket härrör från österbottniska dialekter. I formerna *matabatschi* och *matabatchin* uttalas *sj*-ljudet (i dessa ord [sch] och [ch]) på samma sätt som det skrivs, vilket är typisk för t.ex. Vörå och Korsholm (Ivars, 2015:113). Slangordet *matabatji* har ett *tj*-ljud. *Tj*-ljudet kan förekomma i början av ord eller inne i ordet vid norrländsk förmjukning, som i detta exempel där *k* ersätts med *tj* och *mataback* blir *matabatji* (Ivars 2015: 135, Ivars 1988:101). En annan informant (KG 1997) berättar att *mataback* motsvaras av *pakki*, som är det finskspråkiga militärslangordet för *matback*. Informanterna nämner i samband med *mataback* även slangordet *kniffelknaffel*, som betyder 'sked-gaffelkombination'. Det finns också slangordet *luha*, som kommer från det finska ordet *lusikkahaarukka* och betyder 'kombinationen av sked och gaffel'. *Luha* används i finskspråkig militärslang men är inte vanlig i Nylands brigad.

Sängöverkastet, eller dagtäcket, kallas i militärslangen för *dagatäcke*. Det finns flera varierande former av ordet, såsom *dagatätji* (KG 1961), *dagatetsji* (KG 1990), *DT* (KG 2010), *dägätech*i (KG 2013) och *dägätäcke* (KG 2014). "Dagstäcke uttalades dagatätshi", konstaterar en informant (KG 1961). Alla varianter kommer från ordet *dagtäcke*, men har omformulerats med vokalerna *a* och *ä*. Norrländsk förmjukning, som är ett typiskt österbottniskt dialektdrag, syns i ordets uttal när täcke blir *tätji* eller *tetsji* (Ivars 2015:135). Informanterna svarade följande när de tillfrågades om vad *dagatäcke* betyder:

- (1) överkastet som läggs på bäddad säng och viks på kvällen till en pinkka (KG 2006)
- (2) dagtäcke, görs om till en särmä pinkka till natten, läggs på täcket om dagen (KG 2004)
- (3) Det karakteristiskt blåvitrutiga sängöverkastet som skall appliceras på sängen (punkkan). (KG 1986)

- (4) Dagtäcket var det blåvita sängöverkastet vars alla rutor symboliserade det stora antal dagar beväringen hade kvar. (KG 1979)
- (5) [Om dagtäcket] Anspelar väl även på alla tjänstgöringsdagar rekryten har kvar. (KG 1998)

Som man kan se i exemplen 1–3 har överkastet en stor roll i beväringarnas dagliga rutiner, när de bäddar *punkan* 'sängen' på morgonen och viker *pinkkan* 'vikt sängöverkastet' på kvällen. Därför har överkastet sannolikt fått eget slangord. Informanterna tycker också att dagtäckets blåvita rutor symboliserar de dagar som beväringarna har kvar av tjänstgöringstiden, se exemplen 4 och 5.

Ett slangord för inneskor eller sandaler är *pisiskrinnare*. En informant (KG 1961) förklarar: "Man gick på natten och "pissa" [sv. kissa] med depå fötterna". En annan informant (KG 2010) nämner att *pisiskrinnare* också kallas för *kusiluikkare* eller *luikkarit*, vilket kommer från finskan. I finskspråkig militärslangen används ordet *kusiluikkarit*, som härstammar från ordet *kusiluistimet* ('piss-skridskor') och *pisiskrinnare* är en svensk översättning av detta. Slangordet *pisiskrinnare* innehåller slangsuffixet *-are*. Solstrand (1980:311) ger slangordet *skrinnare* av ordet *skrinnskor* som exempel på hur suffixet *-are* kombineras med ett förkortat ord. En informant (KG, 2004) säger att *pisiskrinnare* "används vid dusch och motsvarande våta och avklädda tillställningar för att undvika spridning av fotsvamp och för att underlätta halkning".

Sissitält är slang för *grupptält*, som är det mindre tältet som används i militären.

Informanterna nämner att det ryms 8–16 personer i ett *sissitält*. Enligt en informant (KG 2004) är *sissitält* "obekvämt låg men lätt att uppsatt och merkerad" och en annan (KG 2004) säger att "man hamnade att tetsa [krypa] inne i [tältet]". Andra slangord för *sissitält* är *spistält* och *sardinburken*. En informant (KG 2008) konstaterar att *sissitält* är "ett litet tält vilket får ett gäng soldater att känna sig som i en sardinburk". Informanterna tar också upp andra typer av tält i den öppna delen av frågelistan, såsom *HP-tält* och *koro-HP*. *HP-tält* är slangord för halvplutonstält, där det ryms 16–30 personer. *Koro-HP* är förhöjt *HP-tält* och kallas även *korohoro*. Enligt en informant (KG 2010) användas *koro-HP* på kommandoplatsen.

Informanterna tar upp ett stort antal slangord för utrustning, särskilt klädesplagg. I tabell 1 visas en del klädesplagg som har slangord i militärslangen i Nylands brigad. Efter tabellen diskuteras några av de ord som visas i tabellen mer ingående.

Tabell 1 Slangord för klädesplagg

Slangord	Betydelse
smurffipuku	blå träningsdräkt
runkkupuku	pyjamas, polo och långa kalsonger
nalle/nallepuku	underkläder av ylle
maihare	armékängor
ludiskuffare, björnfitta	pälsmössa, vintermössa
pillu/pillumagneetti	permissions ylletröja
pikku mustat	svarta shorts
no can do	påsvantar
some can do	påhandskar
prinsess vanttar	vita handskar
vemppakauluri	halsskydd
sissipipo	vintermössa
villeviisvee, turtles	grön hjälmhuva
hasselhoffs	simbyxor
turbon	gummistövlar med filtinlägg
mullitrasa	halsduk, scarf
gonarock/gonarotsi	vinterjacka
Captain Price	den kamouflage färgade fiskar hatten
barre	barett, basker
mullibricka	namnlapp
dödsbrickan	bricka med personbeteckningen
särmäre	buntband för byxbuntarna
Peltipaita	den gråa långärmade bomullsskjortan
mollislarva	vapenslagshalsduken

Många informanter nämner slangord för den mörkblåa, stiliga permissionsylletröjan, nämligen *pillu* eller *pillumagneetti*. Båda orden är finska och betyder 'fitta' och 'fittamagnet'. En informant (KG 2013) skriver att tröjan är "lämmin myös märkänä", det vill säga varm även när den är våt. Militärslang beskrivs ofta som sexistisk och nedsättande mot kvinnor (Jokinen 2000:143–144). Det finns också många slangord som anknyter till sexualitet och kön i svaren på frågorna, såsom *runkkupuku* 'runkningsdräkt' (se tabell 1), och typiska slangord är sådana som syftar på exkrement och könsorgan, som *pillu*. En informant (KG 2013) noterar att "finskspråkiga brigader kallar inte denna [ylletröja] för pillu, därför såg dom konstigt på en när man sade det".

Slangorden *no can do* och *some can do* kommer från engelskan. Det finns flera varierande skrivformer av dessa slangord (t.ex. *do*, *does*, *do's*). En informant (KG 2012) förklarar orden på följande sätt: "No can do's = Svarta påhandskar, med vilka om man har på dessa, ens

händer är totalt värdelösa, men ack så varma. Some can do's = innerfordret i de svarta påshandskarna". En annan informant (KG 2012) nämner att *no can do* är "de klumpiga lädertumhandskarna", och att *some can do* är "ullfodret i no-can-does som man kunde ta ut ur läderfodralet, och som hade avtryckarfinger och var lite smidigare att användas".

Särmäre är ett slangord för buntband, "som används för att få byxbenen snyggt invikta så att de inte kommer över skorna" (KG 2011). Samma ord används också i finskspråkiga brigader i formen *särmäri*. Båda slangorden har de produktiva suffixen *-are* och *-ari*. *Särmäre* har sannolikt fått sitt namn efter ordet *särmä*. *Särmä* är också ett slangord och betyder "väl utförd uppgift, beväring som gör saker rätt/väl, utstår påfrestningar utan att brista" (KG 2004). Informanter nämner också att *särmä* motsvaras av adjektiv som *utmärkt* eller *duktig*, vilket passar bättre i detta sammanhang. *Särmäre* gör alltså beväringen mer *särmä* och troligen har ordet fått skapats därför.

Sista slangordet i tabellen är *mollislarva* eller *mullislarva* som betecknar en vapenslagshalsduk. Enligt en informant (KG 1990) är *mollislarva* "duken som rekryterna hade runt halsen med permissionsuniformen (böts efter faneden oftast ut mot slips)". En annan informant (KG 1986) nämner att halsduken knappast används längre. Endast några få informanter nämner ordet, och samtliga hade tjänstgjort mellan 1980- och 1990-talet, vilket tyder på att slangordet inte längre används.

5.1.3 Ord och uttryck för diverse annat

Hemförlovning har flera olika slangord, såsom *fara schaan*, *ohi on* och *TJ0*. Det finns många olika varianter av slanguttrycket *fara schaan*, till exempel *fara schah*, *ti faar schaan*, *fara schan*, *fa schaan*, *att fara schaan*, *faa schaan*, *far schaan* och *schaan*. Slanguttrycket *fara schaan* kommer från österbottniska dialekter, närmare bestämt från Närpes. Enligt Ivars (1988:97, 186–187) är *schaan* ett rumsadverb som också förekommer i formerna *sjaan*, *sjaanfroåån*. Ordet betyder 'härifrån' och hänger ihop med *sjer* och *sjär* ('här'). *Fara schaan* betyder således 'fara härifrån', eller med andra ord 'åka hem'. Ordet *schaan* har bildats genom att *hj-* i början av ordet har ersatts med *sj-*. Ett exempel på ett annat ord som bildas på samma sätt i Närpesdialekten är *sjul* 'hjul'.

Ohi on betyder 'att något är över', och i detta sammanhang att 'tjänstgöringen är över'. Detta slanguttryck används också i finskspråkig militärslang. *TJ* är en förkortning av det finska ordet *tänään jäljellä* ('idag kvar'), och *TJ0* betyder 'att det är noll dagar kvar till

hemförlovningen'. *TJ0* hör också till finskspråkig militärslang. Förkortningen *TJ* används även med andra siffror, t.ex. *TJ10* betyder att 'det är 10 tjänstgöringsdagar kvar'. Andra slangord som informanterna tar upp är *fara åt fan*, *fara civail*, *civail*, *civil*, *himaan*, *friheten*, *sjappa*, *sista dagen innanför staketet* och *gå sönder mulli dagen*. *Fara åt fan* har antagligen sitt ursprung i slanguttrycket *fara schaan*, men är ett starkare uttryck än detta och återspeglar möjligen frustration över tjänstgöringen. Ordet *civail* innehåller gamla diftonger som är typiska i Österbotten men också på östra Åland, i Åboland samt i östra Nyland (Ivars 2015:58). *Himaan* är finska och betyder 'gå hem'. Som tidigare diskuterats har forskare jämfört militären med fängelset eller sinnessjukhuset, eftersom militären är en stängd anstalt där disciplin råder (Penttinen 1984:14). På grund av detta kan beväring kalla hemförlovning för *friheten*.

Slangordet *mullibordell* betyder 'det första stridsläget som rekryterna har' och är samtidigt deras första övernattningen i skogen i militären. En informant (KG 1998) säger att det kallas *mullibordelli* "eftersom rekryterna gör allting för förstagången, så blir det s.k. bordell, eller "härdell", d.v.s allmänt stökigt och kaotiskt". Några informanter anser också att *mullibordell* betyder 'klädrumba', 'sluten ordning', 'runda tvättsfaten i tvättrummen' och 'allmän yrsel bland rekryterna'. En informant (KG 1990) berättar att *mullibordell* "kallades allt för de nyinrykta då de måste sätta igång med städande av rum, skåp etc, panik på."

Sammanfattningsvis kan man säga att *mullibordell* betecknar kaos bland rekryter.

Fältmat som oftast äts på läger och i terräng kallas för *bata* eller *batamat*. En informant (KG 2006) anser att slangordet *bata* har en negativ klang. Denna klang framträder också i exemplen 6–9, där exemplen beskriver fältmaten.

- (6) Bata = Bataljonssoppa = Noppasoppa = En bastant soppa, snarare stuvning tillredd på kött, grönsaker och de fantastiska frystorkade potatistärningarna (noppa) (KG 1986)
- (7) bataljonssoppa. Mat som tillreds i fält. Kallades atm. 1998 även för "everybody", eftersom den innehöll lite av varje. Ser olika ut varje dag, men smaken förblir densamma (KG 1998)
- (8) fältmat som oberoende av innehåll smakar lika förutom ärtsoppa (KG 1995)
- (9) mat som är ofta oigenkännbar gegga (KG 2006)

Som exemplen 6 och 7 visar har det också funnits andra slangord för fältmat, såsom *noppasoppa* och *everybody* för fältmat. *Noppasoppa* ('tärnings-soppa') kommer från finskan, och *everybody* är engelska. Slangordet *bata* kommer från ordet *bataljonssoppa*, vilket informanterna också nämner.

Det finns ett slangord för uttrycket att *gå sönder*, nämligen *hajoo*. *Hajoo* är finska och kommer från ordet *hajota* ('gå sönder'). I avsnitt 3.2 behandlades finska former som står i tredje person singularis i infinitiv eller presens med förlängning av vokalen i slutet av ordet i stället för *-ta* eller *-tä* i (Forsskåhl 2015:63; Paunonen 2017:22–23). Slangordet *hajoo* fungerar på samma sätt: *-ta* har försvunnit och ersatts med en lång o-vokal. Informanterna tar upp många olika exempel på hur slangordet används. *Hajoo* ”kan vara både verb ("Jag hajoo med dagatrycket") eller som en form av utrop/förstärkning (Ex. "Hajoo med lomapommi!")” enligt en informant (KG 2006). Samma informant förklarar att *lomapommi* är ”plötsligt och sent indragen utlovad permission”. En annan informant (KG 2011) skriver att *hajoo* ”används även i rop riktade mot de som är sämre ute. "Hajo me dägänä, mulli!"”. Det framgån också att *hajoo* kan användas som adjektiv, till exempel: ”Man kan oxå vara hajo dvs sönder” (KG 1998). En informant (KG 2004) anser att *hajoo* är ett ”uttryck som användes för snart sagt allt, ett slags "sånt händer, lev med det””. En annan informant (KG 2010) nämner att slangordet *söndee* också används som synonym till *hajoo*. Ordet *hajoo* kan dessutom fungera som prefix, t.ex. slangordet *hajoomarsch*, som betyder en marsch ”när man flyttar från grundenheten till skolan efter G-perioden, och ska bära med sig all utrustning på en gång” (KG 2021). Ordet *hajoo* syftar här på att beväringen går sönder av att behöva bära all sin utrustning till en annan enhet.

Slangordet *gona* används i flera ordklasser. *Gona* som verb betyder 'lata sig', 'slappa' eller 'ta det lugnt', och som substantiv betecknar *gona* en lat person. *Gona* kan även användas som adjektiv, till exempel: ”Han är så gona att han blir trött av att stå” (KG 2006). När *gona* används som substantiv förekommer också ett annat slangord, *gonafaija*, som är ”någon som har varit länge i milin och inte orkar prestera mera, undviker nakkin och talar om sin TJ” (KG 2004). Informanterna nämner att *gona* som substantiv betyder samma som slangordet *vanha*. Enligt Penttinen (1984:60) betyder *gona* 'beväring som hemförlovas' och han menar att *gona* i stor utsträckning har trängt undan slangordet *vanha*. Ordet *gona* används också som prefix, t.ex. *gonarock* och *gonarotsi* som presenterades i tabell 1. *Gonarock* är ”vinterrock som främst användes av chaufförer och andra vanha” (KG 2004).

Om beväringar är för *gona* eller har gjort något annat olämpligt kan de få negativ respons. Negativ respons eller bannor har ett eget slangord, *spaka*. Enligt en informant (KG 2004) kallas ”kollektiva bannor som en enhet/grupp lyssnar till i formation” för *spakaparoll*.

I vissa andra slangord (t.ex. *dägätäcke*) ingår också slangordet *dägä*, som betyder ’dag’ eller ’tjänstgöringsdygn’. Ett annat slangord där *dägä* ingår är *dägädollars*, som betyder ’dagpenning’, det vill säga de pengar som beväringar får under värnplikten. Enligt en informant (KG 2016) kan *dägä* också användas som adjektiv när något får beväringen att gå sönder.

Det finns också några andra slangord som informanterna tar upp i materialet och som är värda att nämna. Ett sådant är till exempel slangordet *moti*, som är en ”motivationshöjare t.ex. godis, tobak” (KG 2013). Beväringar brukar ta med sig *moti* på läger, vilket kan motivera dem. Intressant är också slangordet *gines*, som betyder ’att beväringarna är fast i brigaden över veckoslutet’. Det sista slangordet som jag vill nämna i detta sammanhang är *mulliradio* som betyder ’rykten’.

5.1.4 Platser

Soldathemmet är ett kafé och en butik som ligger på garnisonsområdet, där beväringarna kan vistas på sin fritid. Soldathemmet har två kända slangord, *sotku* och *sode*. Ordet *sotku* används i finskspråkig militärslang och har därifrån spridits till militärslangen i Nylands brigad. Ordet *sode* [såde] kommer från det svenska ordet *soldathem* och används troligtvis inte i den finskspråkiga militärslangen. Slangordet *sode* har suffixet *-de*. Enligt Paunonen (2017:27) används suffixet *-de* vid sidan av suffixet *-sku*. Detta suffix används dock inte i slangordet *sotku*. Ett annat ord som används är *koti*, som kommer direkt från det finska ordet *sotilaskoti* (’soldathem’) genom uteslutning av *sotilas* (’soldat’). Ordet *koti* (’hem’) kan också ha en symbolisk betydelse, eftersom hemmet är en viktig plats där man kan slappna av. Soldathemmet kan fungera på ett liknande sätt inom militären, eftersom beväringarna där kan ta en paus från den militära verkligheten. En informant nämner också ordet *sotkun* som är samma ord som *sotku* men i bestämd form singularis. Som diskuterats uppstod under 1990-talet nya böjningsmönster där slangorden baserade sig på finska former (Forsskåhl 2015:61).

5.2 Militärslangens förändring

I detta avsnitt analyseras förändringen av slangorden. Jag söker svar på den tredje forskningsfrågan, som gäller hur slangorden har utvecklats mellan 1960-talet och 2010-talet. Den största delen av de slangorden som presenteras i detta avsnitt har informanterna gett när de har tillfrågats om slangord för ett visst ord, men jag behandlar också några slangord vid vilka informanterna har gett betydelsen för slangordet.

5.2.1 Befattningar, militärgrader och uppgifter inom armén

I avsnitt 5.1.1. behandlades slangord för befattningar, militärgrader och uppgifter. I detta avsnitt koncentreras analysen till en del av dessa och jag diskuterar om slangorden har förändrats mellan 1960- och 2010-talet. Tabell 2 visar utvecklingen av slangordet *mulli*.

Tabell 2. Slangorden för beväring mellan 1960- och 2010-talet.

Årtal	60-talet	70-talet	80-talet	90-talet	2000-talet	2010-talet
Slangord	-	mulli (1)	mulli (3), är i milin (1), vanha (1)	mulli (5), mulli (1), mortti (1), muldachev (1), dagapump (1), vanha (1), soldat (1), pelle (1), en skild (1)	mulli (8) jappe (1)	mulli (8), vanha (1), rekryt (1)
Antal svar	0	1	4	7	8	9

Som man kan se i tabell 2 har slangordet *mulli* använts från och med 1970-talet. Det är möjligt att ordet har funnits redan tidigare, men de få informanter som har tjänstgjort på 1960-talet nämner inte slangordet *mulli* i materialet. Ordet *mulli* har under hela perioden varit det mest använda slangordet för beväring, men särskilt under 1990-talet förekom även flera andra uttryck, såsom *muldachev*. Som tidigare konstaterats i avsnitt 5.1.1 har beväringar som har tjänstgjort en längre tid ett eget slangord, *vanha*. Vid sidan av *vanha* och *wanha* nämner informanter som har tjänstgjort på 1970-talet även slangorden *masse* och *masar*, där *masar* är pluralisformen.

Tabell 3. Slangorden för stamanställd mellan 1960- och 2010-talet.

Årtal	60-talet	70-talet	80-talet	90-talet	2000-talet	2010-talet
Slang ord	stammis (1)	stammis (3), kapiian (1)	stammis (7), skappare (1), kapit (1)	stammis (6), skappare (5), skappari (1), kapiainen (1), kapiukko (1)	skappare (9), stammis (7)	skappare (12), stammis (4), skappar (1), hefe (1)
Antal svar	1	3	7	8	11	12

Tabell 3 visar hur slangordet för stamanställda har förändrats över tid. I början av den tidsperiod som ingår i undersökningen, dvs. 1960- och 1970-talen, användes slangordet *stammis*. En informant skriver att *skappare* förekom ”inte under min beväringstid 1973–1974”. Mellan 1970-talet och 1990-talet användes vid sidan av *stammis* också slangorden *kapiian*, *kapit*, *kapiainen* och *kapiukko*. Ordet *skappare* förekommer för första gången i materialet på 1980-talet. Redan på 1990-talet användes ordet *skappare* nästan lika mycket som *stammis*. Två av informanterna nämner enbart ordet *skappare/skappari* i sina svar. Utifrån detta kan man anta att användningen av slangordet *skappare* redan hade blivit etablerad, eftersom informanterna inte längre konsekvent nämner slangordet *stammis*. Användningen av slangordet *skappare* ökar kontinuerligt, vilket framgår av tabell 3. Enligt material blir *skappare* ett vanligare slangord än *stammis* på 2000-talet. På 2010-talet använder ingen av informanter enbart ordet *stammis*, utan samtliga nämner också slangordet *skappare*. Användningen av slangordet *stammis* minskar märkbart under 2010-talet. På 2020-talet, då jag tjänstgjorde vid Nylands brigad, använde jag ordet *skappare* och *skappari*. *Skappare* när jag talade svenska och *skappari* när jag använde finska, men jag hörde också slangordet *hefe* användas.

Tabell 4. Slangordet *knakos* betydelse mellan 1960- och 2010-talet.

Årtal	60-talet	70-talet	80-talet	90-talet	2000-talet	2010-talet
Slang ord	granat-kastare (1)	granat-kastare (1), gurka (1)	granat-kastare (1), granat-kastareld (1)	granat-kastare (1), granat (1), har något med	knäckebröd (3)	ofrivillig uppgift (1)

				granatkastar- kompaniet att göra (1), nakki (1)		
Antal svar	1	2	2	4	3	1

Ordet *knako* har många olika definitioner, vilket redan framgick i avsnitt 5.1.1. En informant som tjänstgjorde på 1960-talet skriver att *knäko* betyder 'granatkastare', och detta kan vara en variant av ordet *knako*. Fram till 2000-talet avsåg ordet *knako* granatkastare, medan ordet under 2000-talet får en helt annan betydelse, nämligen *knäckebröd*. Enligt Hämäläinen (1963:82) är ordet *knako* finlandssvenskt och betyder 'knäckebröd' samt 'granat', och dess finska motsvarighet är *knaku*. Hämäläinen (1963:141) nämner att *knako*, när det betyder 'knäckebröd', sannolikt kommer från ljudet av ätande eller från det svenska ordet *knax*. Som nämnts i avsnitt 3.3 finns det många slangord som är kopplade till mat, djur och instrument på grund av sinnesintryck och associationer (Penttinen 1984:18–19). I detta fall har ljudet av knäckebrödet som äts stimulerat fantasin. I avsnitt 5.1.1 konstaterades att slangordet *knako* antagligen inte betyder 'ofrivillig uppgift', utan användningen av ordet har minskat. Enligt mina egna erfarenheter från min tjänstgöringstid stämmer antagandet om minskad användning av slangordet *knako*, eftersom jag själv aldrig har hört detta slangord.

Tabell 4 visar att *granatkastare* har många olika slangord, och tabell 5 fokuserar på dessa. Tabellen är dock inte lika pålitlig som de övriga, eftersom alla informanter inte har tillfrågats om slangord för *granatkastare* och det därför finns relativt få svar. Jag anser ändå att fenomenet är intressant och vill diskutera det närmare.

Tabell 5. Slangorden för granatkastare mellan 1960- och 2010-talet.

Årtal	60-talet	70-talet	80-talet	90-talet	2000-talet	2010-talet
Slang ord	knäko (1)	knako (1), knaku (1) gurka (1)	gurkslungare (2), knako (1), knaku (1), kakelungsrör (1)	gurkslungare (1), knako (1), gurka (1)	gurkslunga (1)	gurkslungare (2), gurkskastare (1)

Antal svar	1	3	2	2	1	2
------------	---	---	---	---	---	---

Tabell 5 visar hur slangorden för 'granatkastare' har utvecklats över tid. Under 1960- och 1970-talen var ordet *knako* och dess varianter *knäko* och *knaku* de vanligaste uttrycken, och dessa användes fram till 1990-talet. Det förekommer dock redan på 1970-talet ett annat slangord, *gurka*, som på 1980-talet sannolikt utvecklas till den mer lekfulla formen *gurkslungare*. *Gurkslungare* utvecklas vidare till formen *gurkslunga* under 1990-talet. Efter 2000-talet blir *gurkslungare* ett vanligare slangord för granatkastare än *knako*. Även om jag själv har gjort min militärtjänst i Granatkastarkompaniet har jag aldrig hört något slangord för granatkastare själv. Den av Penttinen (1984:19) nämnda vapenslagsstoltheten kan vara en förklaring till varför jag inte har hört slangorden som används om soldater i Granatkastarkompaniet. Beväringar som hör till andra vapenslag använder nedsättande benämningar för granatkastare, men som Penttinen (1984 *ibid.*) påpekar uppskattar alla sitt eget vapenslag.

Tabell 6. Slangorden för nylänning mellan 1960- och 2010-talet.

Årtal	60-talet	70-talet	80-talet	90-talet	2000-talet	2010-talet
Slangord	-	gumi (2)	gumi (4), gummi (2), gummibit (1), gummipitt (1)	gumi (4), gummi (1), gumidaiju (1)	gumi (8), gummi (3), gumipitt (3), gumifaija (1), gumilänning (1)	gumi (5), gummi (4), gumipitt (4), gummipitt (2)
Antal svar	-	2	6	6	11	10

Slangorden för nylänning förekommer i flera olika former mellan 1970-talet och 2010-talet. Tabellen är dock inte helt tillförlitlig, eftersom informanterna har besvarat frågan om vad *gumi* betyder och samtidigt gett andra slangord för nylänning. På grund av detta ger tabellen endast en vägledande bild av utvecklingen. På 1970-talet används endast ordet *gumi*, medan nya versioner av *gumi* förekommer på 1980-talet. Informanter som utförde militärtjänst på 1990-talet nämner slangorden *gumi*, *gummi* och *gumidaiju*. Under 2000-talet tillkommer de

två nya slangorden *gumifaija* och *gumilänning*, och under 2010-talet påträffas formerna *gum(m)i* och *gum(m)ipitt*. En informant (KG, 2006) anser att ordet *gumipitt* används oftare än *gummi*, och en annan informant (KG 2010) konstaterar att *gummi* och *gumipitt* användes mer än *gumi*. Även om tabell 6 visar att *gumi* är det vanligaste slangordet, stämmer detta inte nödvändigtvis, eftersom tabellen har sammanställts så att om en informant endast har angett definitionen har jag tolkat det som att hen använder slangordet *gumi*. Tabell 7, som handlar om slangord för österbottningar, har sammanställts på motsvarande sätt.

Tabell 7. Slangorden för *österbottning* mellan 1960- och 2010-talet.

Årtal	60-talet	70-talet	80-talet	90-talet	2000-talet	2010-talet
Slangord	-	pampusch (3), plattlänning (1)	pampusch (5), pampasbo (1), pampes (1)	pampusch (6), pampes (3), pampes (1), pami (1)	pampusch (9), pampes (7), pami (3), pampaspitt (1)	pampusch (7), pampes (6), pami (1) pampäs (1), pampian (1), pampasbo (1)
Antal svar	-	3	6	7	11	11

Tabell 7 visar att slangorden för österbottningar har utvecklats under årtiondena. I början av 1970-talet använder informanterna endast orden *pampusch* och *plattlänning*, men därefter tillkommer fler slangord från årtionde till årtionde. På 1980-talet nämns två nya slangord, *pampasbo* och *pampes*. Användningen av *pampes* ökar redan under 1990-talet, och då tillkommer också det nya slangordet *pami*. Slangordet *pampaspitt* förekommer på 2000-talet och har förmodligen bildats med påverkan från slangordet *gumipitt*. En informant (KG 2006) nämner att *pampusch* är ”ovanligt, pami eller pampes betydligt vanligare”. En annan informant (KG 2008) gissar att *pampusch* betyder ’österbottningar’ och berättar att hen endast har hört slangordet *pampes*. På grund av detta kan man anta att användningen av *pampusch* successivt har minskat och att informanterna som har besvarat frågan har kunnat dra slutsatsen vad *pampusch* betyder utan att själva använda slangordet. En informant (KG 2010) nämner att *pampes* används mer än *pampusch*, och en annan informant (KG 2014) skriver att

”Pampusch (antar ni menar Pampes)”, vilket visar att *pampusch* inte längre är ett slangord som alla känner till, utan att *pampes* är den form som den yngre generationen använder.

5.2.2 Vapen och utrustning

I avsnitt 5.1.2 behandlades många slangord för vapen och utrustning. I detta avsnitt presenteras några exempel på hur slangorden har förändrats under årtiondena. Det första exemplet är slangordet *stägä* för stormgevär.

Tabell 8. Slangorden för stormgevär mellan 1960- och 2010-talet.

Årtal	60-talet	70-talet	80-talet	90-talet	2000-talet	2010-talet
Slangord	-	stägä (3)	stägä (8)	stägä (9), rynkkyy (1), STG/STG62 (2), stägulator (1), stägulisator (1), mannens närmaste brud (1)	stägä (11), rynkkyy (1), staka (1)	stägä (14), rynkkyy (2) RK-62 /sextitvååan (2), STG/essteegee (1) frun (1), flickvännen (1), järnspette (1), rynchester (1), RK-95 /nittifemman (1)
Antal svar	-	3	8	9	11	14

Enligt tabell 8 har *stägä*, dvs. slangordet för stormgevär, förekommit sedan 1970-talet och varit i bruk genom årtiondena. Alla informanter som besvarar frågan nämner slangordet *stägä*. Under 1970- och 1980-talen är *stägä* det enda slangordet för stormgeväret enligt materialet. Efter dessa årtionden börjar även andra slangord förekomma. Den mest märkbara förändringen är att det finskspråkiga militärslangordet *rynkkyy* påträffas under de tre sista årtiondena. Ordet *stägä* får dessutom nya varianter, såsom *stägulator* och *stägulisator*. Dessa former har troligen bildats av lekfulla skäl. Slangordet *rynkkyy* får på motsvarande sätt en ny form, *rynchester*, under 2010-talet. Användningen av förkortningen *STG* kan konstateras redan på 1990-talet och förkortningen *RK* förekommer på 2010-talet. Om man jämför dessa förändringar kan man se att slangord efter att ha använts under flera årtionden får nya former

och förkortningar, t.ex *stägä* som utvecklats till *stägulator* och även fått förkortningen *STG*. Som tidigare diskuterats kan vapen få människonamn eller mänskliga drag, vilket också framgår av tabell 8, till exempel *mannens närmaste brud*, *frun* och *flickvännen* (Penttinen 1984:14). Detta drag påträffas i materialet från och med 1990-talet, men har sannolikt varit vanligt redan tidigare, vilket också framgår av Penttinens beskrivningar från 1984.

Tabell 9. Slangorden för stridsbälte/stridsväst mellan 1960- och 2010-talet.

Årtal	60-talet	70-talet	80-talet	90-talet	2000-talet	2010-talet
Slangord	chachabälte/ tjatjabälte (1)	tjatshabälte (1), tchatscha (1), rähinäremmi (1)	stridu (5), strido (2), chachabälte (1)	stridu (7), strido (2), tetsari (1)	stridu (9), beltschi (1)	stridu (14), strido (1), stridon(1), stridun (1), tetsare (1), KJ-väst (1), M85 (1)
Antal svar	1	2	7	9	10	14

Tabell 9 visar att *stridsbälte/väst* har haft många olika slangord mellan 1960-talet och 2010-talet. På 1960-talet och 1970-talet används slangorden *chachabälte* och *tjatjabälte* oftast, men även det finskspråkiga militärslangordet *rähinäremmi* samt den kortare varianten *tchatscha* förekommer. Det nya slangordet *stridu* förekommer på 1980-talet och blir genast det mest nämnda slangordet. *Stridu* har flera olika skrivformer i materialet, men dessa betyder samma sak (se avsnitt 5.1.2). Slangordet *stridu* blir det vanligaste slangordet, medan användningen av *chachabälte* minskar och efter 1980-talet inte längre förekommer i materialet. På 1990-talet nämns det finska militärslangordet *tetsari* vid sidan av *stridu*, som samtliga informanter anger. Nästan alla informanter nämner slangordet *stridu* även på 2000-talet, men också slangordet *beltschi* förekommer. På 2010-talet nämner alla informanter slangordet *stridu*, och ordet förekommer även i bestämd form singularis, vilket tyder på en utbredd användning. Det förekommer dock även andra slangord. Slangordet *tetsari*, som nämns för 1990-talet, har på 2010-talet fått en svenskspråkig form och blivit *tetsare*. Förkortningen *KJ-väst* och modellbeteckningen *M85* förekommer också på 2010-talet.

Tabell 10. Slangorden för kamouflagedräkt mellan 1960- och 2010-talet.

Årtal	60-talet	70-talet	80-talet	90-talet	2000-talet	2010-talet
Slang ord	pellepuku (1)	pellepuku (3)	pellepuku (7)	pellepuku (7), pelleuniform (1), sissipuku (1), kekkosens (1), unisex (1)	röllipuku (2), gurksallad (2), pellepuku (2), M62 (1), rölli (1)	M05 (6), röllipuku (1), gurksallad/en (2), kurkku-salaatti (1)
Antal svar	1	3	7	9	5	8

Slangorden för kamouflagedräkt har förändrats mellan 1960-talet och 2010-talet, vilket tabell 10 visar. Mellan 1960-talet och 1980-talet är *pellepuku* det enda slangordet. På 1990-talet är *pellepuku* det mest använda slangordet, även om det förekommer andra slangord. Alla informanter som har gjort militärtjänst på 1990-talet nämner dock inte *pellepuku*, vilket kan tyda på att ordets användning har minskat. Redan på 2000-talet nämner endast några informanter *pellepuku*, och vid sidan av detta förekommer flera andra slangord, såsom *röllipuku* och *gurksallad*, men inget slangord framträder som det tydligt vanligaste. Antalet informanter som representerar 2000-talet är relativt litet jämfört med 1990-talet och 2010-talet, samt jämfört med andra tabeller där årtiondet är välrepresenterat. Detta gör att utvecklingen under 2000-talet bör tolkas med viss försiktighet. Det verkar dock som om en förändring skett, eftersom det helt nya slangordet *M05* etableras på 2010-talet och får en dominerande ställning. Som tidigare nämnts är *M05* en ny modell av kamouflagedräkt som togs i bruk år 2005. En närmare granskning av informanternas svar från 2010-talet visar att *M05* är det vanligaste slangordet. Under min egen tjänstgöringstid har jag endast hört och själv använt slangordet *M05*.

5.2.3 Ord och uttryck för diverse annat

Tabell 11 visar hur slangorden för hemförlovningen har förändrats mellan 1960- och 2010-talet.

Tabell 11. Slangorden för hemförlovning mellan 1960- och 2010-talet.

Årtal	60-talet	70-talet	80-talet	90-talet	2000-talet	2010-talet
Slangord	-	fara schaan (1), fara schah (1), ti faar schaan (1), fara civail (1)	fara schan (2) fa schaan (1), ohi on (2), civail (1)	fara schaan (4), civil (1), TJ 0 (1), sista dagen innanför staketet (1), gå sönder mulli dagen (1)	ohi on (4), fara schaan (3), TJ 0 (2), att fara schaan (1), fara schan (1), faa schaan (1), schaan (1) sjappa (1), himaan (1)	TJ 0 (4), fara schaan (4), ohi on (3), far schaan (1), faa schaan (1), fara åt fan (1), att fara schaan (1), friheten (1)
Antal svar	0	4	5	6	10	11

Som man ser i tabell 11 har *fara schaan* många olika varianter. Detta beror sannolikt på att militärslang i huvudsakligen är talspråk, även om Penttinen (1984:19) påpekar att militärslang också förekommer i skriftlig form t.ex. i krönikor och tidningar för truppförband. Härfter avses med uttrycket *fara schaan* samtliga varianter av detta uttryck. På 1970-talet används *fara schaan* och *fara civail* när man talar om hemförlovningen, medan det på 1980-talet förekommer ett nytt slangord, *ohi on*, och slangordet *civail* som används utan verbet *fara*. *Fara schaan* är fortfarande på 1990-talet det mest använda slangordet för hemförlovningen, men vid sidan av detta förekommer även andra slangord, t.ex. *TJ0*, som inte har förekommit tidigare. *Fara schaan* används i stor utsträckning även på 2000- och 2010-talet, men slangorden *ohi on* och *TJ0* får en allt starkare ställning. Man kan därför säga att det i slutet av tidsperioden finns tre etablerade slangord för hemförlovningen.

Det har också kommit in helt nya ord i den svenspråkiga militärslangen, såsom *bata*, *hajoo* och *gona*, vilka behandlades i avsnitt 5.1.3. Enligt materialet förekommer *bata* och *hajoo* för första gången på 1980-talet, medan *gona* påträffas först på 1990-talet. Användningen av *bata*, *hajoo* och *gona* ökar kontinuerligt. Alla tre slangord var i aktivt bruk i militärslangen vid Nylands brigad på 2020-talet, då jag själv använde den.

5.2.4 Platser

Förändringen av slangorden *sode* och *sotku* från 1960-talet till 2010-talet visas i tabell 12.

Tabell 12. Slangorden för soldathemmet mellan 1960- och 2010-talet.

Årtal	60-talet	70-talet	80-talet	90-talet	2000-talet	2010-talet
Slang ord	sotku (2)	sotku (3), koti (1)	sotku (7), sode (1)	sotku (9), sode (6)	sode (10), sotku (5)	sode (13), sotku (7), sotkun (1)
Antal svar	2	3	7	9	11	14

På 1960-talet används endast ordet *sotku* enligt materialet. En informant nämner ordet *koti* på 1970-talet, men det mest använda slangordet är fortfarande *sotku* under detta årtionde. På 1980-talet behåller slangordet *sotku* sin popularitet, samtidigt som slangordet *sode* börjar förekomma. Användningen av slangordet *sode* ökar under 1990-talet, men samtliga informanter nämner fortfarande ordet *sotku*. *Sode* blir ett vanligare slangord än *sotku* under 2000-talet, och på 2010-talet användes *sode* märkbart mer än *sotku* enligt materialet. Som tidigare nämnts (se avsnitt 5.1.4) förekommer *sotku* även i bestämd form singular under 2010-talet, men denna form har sannolikt funnits redan tidigare, i och med att nya böjningsmönster enligt finskans former började användas på 1990-talet (Forsskåhl 2015:61). Med stöd av tabell 12 kan man konstatera att det finskspråkiga militärslangordet *sotku* var dominerande i början av perioden, vilket visar att finska tydligt varit närvarande i brigaden. Efter 1980-talet har dock användningen av *sotku* minskat, medan det svenskspråkiga slangordet *sode* har utvecklats och blivit det vanligaste ordet.

6 Sammanfattande diskussion

Syftet med denna undersökning har varit att studera slangord i den militärslang som talas vid Nylands brigad. Jag har undersökt hurdana slangord som används i militärslangen samt om finska, finlandssvenska dialekter eller typiska slangformer syns i slangen. Jag har också utrett om slangen har förändrats mellan 1960- och 2010-talet. Det empiriska materialet i min avhandling har bestått av svar på en frågelista från Svenska litteratursällskapet i Finland (SLS 2310 Militärspråk i Drakan 2016). Materialet består av svar av 52 informanter som har tjänstgjort vid Nylands brigad mellan 1960- och 2010-talet.

Resultaten visar att det finns särskilt många slangord som betecknar personer, det vill säga befattningar, militärgrader och uppgifter, i militärslangen. Hit hör exempelvis *pampusch* 'österbottning', *knako* 'granatkastare' eller 'knäckebröd', *kipinä* 'kaminvakt' och *piu pau* 'vicedejour'. En annan kategori som innehåller en stor mängd slangord är utrustning, särskilt klädesplagg, t.ex. *nalle* 'underkläder av ylle', *pikku mustat* 'svarta shorts' och *turbon* 'gummistövlar med filtinlägg'. Dessa och många andra slangord har presenterats i tabell 1.

I slangorden syns finska och finlandssvenska dialekter, men även spanska förekommer som ett intressant inslag. Slangordet *hefe* 'stamanställda' kommer antagligen från det spanska ordet *jefe* 'chef'. Finskan syns mycket i militärslangen i Nylands brigad. Det finns många slangord som även används i finskspråkig militärslang, t.ex. *sotku* 'soldathem' och *rynkkyy* 'stormgevär', men också finskspråkiga ord som endast förekommer i den svenskspråkiga slangen, såsom *pillu* 'blå ylletröja'. Finskan syns också på så sätt att finskspråkiga ord har fungerat som bas och därefter anpassats till mer svenskspråkigt utseende, såsom, *skappare* ('stamanställd') från ordet *kapiainen* och *kusiluikkare* ('inneskor') från ordet *kusiluistimet*. En del av slangorden är dock helt finskspråkiga, såsom *ohi on* 'hemförlovning'.

Finlandssvenska dialekter, särskilt österbottniska, syns också tydligt i militärslangen. Typiska österbottniska dialektdrag som förekommer bland slangorden är norrländsk förmjukning, *tj*-ljud, *sj*-ljud och diftonger. Exempel på detta är bl.a. *dagatätji* 'sängöverkastet' *tjatjabälte* 'stridsbälte', *matabatschi* 'matback' och *fara civail* 'hemförlovningen'.

Vad gäller slangordens utformning finns ett stort antal slangord som har bildats med hjälp av suffixet *-are*. Hit hör är bl.a. *skappare* 'stamanställda', *gurkslungare* 'granatkastare' och *spollare* 'militärpolis'. Den största delen av slangorden med slangsuffixet *-are* syftar på personer, vilket är typiskt för detta mönster, men det finns också slangord som betecknar t.ex.

utrustning, såsom *tetsare* 'stridbälte/väst' och *pisiskrinnare* 'inneskor' (Solstrand 1980:310). Ett annat slangsuffix som förekommer bland slangorden är suffixet *-is*. Detta gäller exempelvis slangord som *stammis* 'stamanställda', *chaffis* 'chaufför' och *löjtis* 'löjtnant'. Slangsuffixen *-are* och *-is* är produktiva ordbildningsmönster som också har använts i sverigesvensk och finsk slang (Forsskåhl 2015:60). Detta framgår också av materialet, eftersom finskans motsvarande slangsuffix *-ari* förekommer i flera slangord, t.ex. *skappari* 'stamanställda' och suffixet *-is* i det finskspråkiga slangordet *kantis* 'stamanställda'.

Resultaten visar att militärslangen i Nylands brigad har förändrats delvis mellan 1960-talet och 2010-talet. En del slangord har förändrats över tid, såsom slangorden för kamouflagedräkt: *pellepuku*, *röllipuku*, *gurksallad*, *MO5* (se tabell 10). Å ena sidan har nya slangord tillkommit, såsom *bata* 'fältmat', *hajoo* 'gå sönder' och *gona* 'lata sig'. Å andra sidan har vissa slangord försvunnit, t.ex. *mullislarva* 'vapenslagshalsduk'. Trots detta finns det också slangord som har bevarats. Detta gäller exempelvis *mulli* 'rekryt', *stägä* 'stormgevär' och *fara schaan* 'hemförlovning'. Vid sidan av dessa har det dock tillkommit andra nya slangord.

Slutligen kan man konstatera att militärslangen i Nylands brigad består av ett brett slangordförråd där slangorden för befattningar, militärgrader och uppgifter samt utrustning står i centrum. I militärslangen syns finska, finlandssvenska dialekter samt även inslag av spanska. En del av slangorden innehåller också typiska ordbildningsmönster för slang. Slangen har förändrats mellan 1960- och 2010-talet, men man kan inte med full säkerhet fastställa omfattningen av förändringarna på grund av det begränsade antalet informanter från de tidigaste årtiondena som svarat på den undersökta frågelistan. Resultaten bör därför ses som vägledande snarare än definitiva.

Litteratur

- Airisvaara, Susann, 2001: *Suomen ja ruotsin kielen suhde Uudenmaan prikaatissa: Sotilasslangin käyttö varusmiesten keskuudessa*. Åbo: Åbo Akademi.
- Beväringskommittén 2020: *Nylands brigad Beväringsinfo kontingent 2/20*. Dragsvik: Nylands brigad.
- Cederlöf, Henrik 1993: *Ekenäs stads historia. Del 4, 1930–1980*. Ekenäs: Ekenäs stad.
- Cederlöf, Henrik 1996: *Nylands brigad och Dragsvik garnison: en historisk översikt 1940–1995*. Ekenäs: Nylands brigads gille.
- Doggelito, Dogge och Kotsinas, Ulla-Britt, 2004: *Förortsslang*. Stockholm: Norstedts ordbok.
- Gibson, Haldo, 1988: *Svensk slangordbok*. 2 uppl. Stockholm: Esselte Studium.
- Ginström, Gunilla, 2017: Pampuscher och gomipittar pratar samma språk. Yle. <https://yle.fi/a/7-1164725> (Hämtad 2.12.2025)
- Grönberg, Anna Gunnarsdotter, 2013: Ungdomsspråk. I: Sundgren, Eva (red.), *Sociolingvistik*. 2 uppl. Stockholm: Liber. S. 236–273.
- Fellman, Ida, 2010: Att vara kvinna i militären. Yle. <https://yle.fi/a/7-886886> (Hämtad 2.12.2025)
- Forsskåhl, Mona, 2005: *Mitt emellan eller strax utanför. Språkkontakt i finlandssvensk slang*. Nordica Helsingiensia 2.
- Forsskåhl, Mona, 2015: Finlandssvenska slang. I: Tandefelt, Marika (red.), *Gruppspråk, samspråk, två språk*. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland. S. 47–78. <https://www.sls.fi/wp-content/uploads/mfiles/1641/1641.pdf>
- Försvarsmakten, 2025: Värnplikten – ett finländskt val. <https://puolustusvoimat.fi/sv/det-finlandska-varnpliktssystemet> (Hämtad 8.12.2025)
- Hagström Charlotte och Sjöholm, Carina, 2017: Nya frågor till gamla svar. Frågelistor som historisk källa. I: Lars-Eric Jönsson & Fredrik Nilsson (red.), *Kulturhistoria. En etnologisk metodbok*. Lund Studies in Arts and Cultural Sciences 13. Lund: Lunds universitet, Institutionen för kulturvetenskaper, etnologi. S. 137–160.
- Hämäläinen, Simo, 1963: *Suomalainen sotilasslangi. Ensimmäinen osa, sanasto. Suomalaisen kirjallisuus seuran toimituksia 273*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Ikola, Osmo, 1972: Kirjakieli ja yleiskieli, puhekieli ja murre. I: *Sananjalka* 14/1. S.16–26. <https://doi.org/10.30673/sja.86364>
- Institutet för de inhemska språken, 2025: Svenska <https://sprakinstitutet.fi/om-oss/sprak-och-sprakpolitik/nationalspraken/svenska/> (Hämtad 4.11.2025)

- Intti.fi, 2025a: Militärslang, <https://intti.fi/sv/militarslang> (Hämtad 2.12.2025)
- Intti.fi, 2025b: Inttislangi, <https://intti.fi/inttislangi> (Hämtad 10.2.2026)
- Ivars, Ann-Marie, 1988: *Närpesdialekten på 1800-talet*. SNF 70. SLS 552. Helsingfors.
- Ivars, Ann-Marie, 2015: *Dialekter och småstadsspråk*. Svenskan i Finland – i dag och i går I:1. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland.
- Jokinen, Arto, 2000: *Panssaroitu maskuliinisuus. Mies, väkivalta ja kulttuuri*. Tampere: Tampere University Press.
- Karttunen, Kaarina, 1979: *Nykyslangin sanakirja*. Porvoo:WSOY.
- Karttunen, Kaarina, 1989: Stadi on hervoton pleissi. I: J. Vesikanta (red.), *Nykysuomen sanavarat*. Juva: WSOY:n graafiset laitokset. S.148–164.
- Kotsinas, Ulla-Britt, 2003: *En bok om slang, typ*. Stockholm: Norstedts ordbok.
- Laurila, Timo, 2012: *Dragsvik : hundra år av rödtegel*. Dragsvik: Nylands brigad.
- Lehti-Eklund, Hanna. 1989: Generationsskillnader. I: I. Cantell et al. (red.), *Helsingforsslang nu. En skolenkät 1988*. Meddelanden från institutionen för nordiska språk och nordisk litteratur vid Helsingfors handelshögskolan. S. 62–77.
- Lipsonen, Leo, 1990: *Vankilaslangin sanakirja*. Helsinki: VAPK-kustannus.
- Marinen, 2025: Nylands brigad utbildar mångsidiga kustjagartrupper med hög prestationsförmåga <https://merivoimat.fi/sv/nylands-brigad/om-oss> (Hämtad 2.12.2025)
- MOT sanakirjat, Kielikone Oy, 2026 <https://www.sanakirja.fi/spanish-swedish/jefe>
- Nylands brigad, 2018: Nylands brigads historia. <https://merivoimat.fi/sv/-/uudenmaan-prikaatin-historia> (Hämtad 2.12.2025)
- Ortiz Holmberg, Bianca 2021: Slangen föddes där finskan mötte svenskan. I: *Språkbruk* 15.3.2021 <https://sprakbruk.fi/-/slangen-foddes-dar-finskan-motte-svenskan/> (Hämtad 13.10.2025)
- Paunonen, Heikki, 2017: *Tsennaaks Stadii, bonjaaks slangii. Stadin slangin suursanakirja*. 6 uppl. Jyväskylä: Docendo.
- Penttinen, Antti, 1984: *Sotilasslangin sanakirja*. Juva:WSOY.
- Puolustusvoimat 2025: Uudenmaan prikaatin historia ja perinteet. <https://puolustusvoimat.fi/web/historia/uudenmaan-prikaati> (Hämtad 2.12.2025)
- Pykälä, Jarmo, 2010: *Eurooppalainen maanpuolustus ja asevelvollisuus*. Helsinki: Suomen sadankomitea.
- Saanilahti, Marja och Nahkola Kari, 2000: Suomalainen slangi kielillisenä ja sosiaalisena ilmiönä. *Sananjalka*, 42(1). S. 87–114.

- SLS 2310 = Svenska litteratursällskapet i Finland: *Milispråket i Drakan (2016): SLS 2310*
<https://sls.finna.fi/Collection/sls.SLS+2310/Details?lng=sv> (Hämtad 6.11.2025)
- Solstrand, Per Henrik 1980: Suffixet -are i finländskt slangspråk. I: M. Saari & H. Solstrand (red.), *Xenia Thorsiana. En vänskrift tillägnad Carl-Eric Thors på hans 60-årsdag den 8 juni 1980*. Meddelnaden från institutionen för nordiska språk och nordisk litteratur vid Helsingfors universitet B:5. S. 310–314.
- Vetenskapstermbank i Finland, 2025a: Kielitiede: slang.
<https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kielitiede:slangi> (Hämtad 2.10.2025)
- Vetenskapstermbank i Finland, 2025b: Kielitiede: eufemismi.
<https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kirjallisuudentutkimus:eufemismi> (Hämtad 30.10.2025)
- Wigren, Helge E, 2006: *Kungliga Nylands Regemente 1626–1809*. Gummerus Printing. Jyväskylä.
- Öhman, Janina, 2016: Militärspråket i Drakan. *Källan* 1/2016. S. 38–39.
<https://www.sls.fi/wp-content/uploads/mfiles/2154/2154.pdf>
- Öhman, Janina, 2017: Militärspråket i Drakan – roligt, reffinerat och vulgärt, *Källan* 1/2017. S. 26–29. <https://www.sls.fi/wp-content/uploads/mfiles/2278/2278.pdf>

Lyhennelmä

Tutkimuksen taustaa

Slangi on kielimuoto, joka eroaa yleiskielestä. Slangia käyttää jokin tietty ihmisryhmä, jossa henkilöt ovat saman ikäisiä tai heillä on yhteinen ammatti tai harrastus.

(*Vetenskapstermbanken i Finland 2025a*). Grönbergin (2013:262) mukaan slangilla tarkoitetaan usein slangisanoja, joita käytetään ryhmässä, jossa slangisanojen tärkein tehtävä on toimia tunnusmerkinä. Kukaan ei kuitenkaan puhu pelkästään slangia, vaan slangi vaatii pohjaksi toisen kielimuodon, kuten yleiskielen tai murteen (Ikola 1972:24).

Suomenruotsalainen slangi on sekoitus suomen ja ruotsin kieltä sekä murteita, minkä ainutkertaisuus lieneekin siinä, että se on kautta aikain saanut vaikutteita paikallisista kielistä. Kuitenkin myös ruotsinruotsalainen slangi, erityisesti Tukholman slangi, on vaikuttanut suomenruotsalaiseen slangiin. (Forsskåhl 2015:47.) Muutamia tyypillisiä slanginmuodostusmalleja, joita suomenruotsalaisessa slangissa käytetään, ovat esimerkiksi: slangisuffiksit *-are*, *-is*, *-o*, suffiksi *-an* sekä suffiksi *-ika*. Muita malleja ovat muun muassa lyhentäminen, painottoman loppuvokaalin putoaminen tai monitavuisen substantiivin lyhentäminen tuplakonsonantilla ja lisäämällä *-a* sanan loppuun, esim. *bibba* 'bibliotek'. Suomenruotsalaisessa slangissa sanoja taivutetaan suomalaisen taivutuksen mukaan, kuten *farkkur* → *farkut*, sekä suomen kielestä ja englannin kielestä tulevia substantiiveja taivutetaan siten, että määräinen yksikkömuoto sekä epämääräinen monikkomuoto yhdistyvät, esim. *juttu*, *juttun*, *juttuna* 'juttu, tarina, asia'. (Fohrsskåhl 2015: 59–62.)

Sotilasslangilla puolestaan tarkoitetaan sellaisia sanoja ja ilmauksia, joita sotilaat käyttävät ja jotka eivät kuulu viralliseen sotilaskieleen eikä yleiskieleen (Hämäläinen 1963:5).

Sotilasslangi on aina ollut kiinteä osa sotilaselämää ja lähes jokainen varusmies käyttää sotilasslangia palvelusaikanaan (Jokinen 2000:142). Penttinen (1984:11) onkin sitä mieltä, että sotilasslangi on tunnetuin slangi Suomessa. Sotilasslangille tyypillisiä slangisanoja ovat sanat, jotka liittyvät sotilasarvoihin, aseisiin, ampumiseen, ruokaan, eläimiin tai instrumentteihin (Saaniolahti ja Nahkola 2000:104–105, Penttinen 1984:14, 18–19).

Sotilasslangi Uudenmaan prikaatissa on kuitenkin täysin oma kielensä, joka koostuu vanhoista armeijasanoista, suomesta sekä Uudenmaan ja Pohjanmaan murteista.

(*Beväringskommitén 2020:51*). Uudenmaan prikaatin sotilasslangi eroaakin suomenkielisestä

sotilasslangista, koska se on saanut vaikutteita suomenruotsalaisista murteista, suomenkielisestä sotilasslangista sekä suomenruotsin ja suomen slangeista (Öhman 2017:28).

Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, millaista sotilasslangia Uudenmaan prikaatissa puhutaan ja tuoda esille slangisanoja ja ilmauksia, joita varusmiehet käyttävät. Tutkimuksessa slangisanojen lisäksi myös slangin muutokset herättävät kiinnostusta.

Tutkimuskysymykset, joihin tullaan vastaamaan tässä tutkimuksessa ovat:

- Millaisia sanoja ja sanontoja käytetään Uudenmaan prikaatin sotilasslangissa?
- Näkyykö suomen kieli, suomenruotsalaiset murteet tai slangille tyypilliset piirteet sotilasslangissa?
- Onko sotilasslangi muuttunut 1960- ja 2010-lukujen aikana?

Ensimmäisessä kysymyksessä pyritään selvittämään slangisanoja, joita Uudenmaan prikaatissa käytetään sekä mitä ne tarkoittavat. Toisen kysymyksen tehtävänä on selvittää, ilmeneekö slangisanoissa viitteitä suomen kielestä, suomenruotsalaisista murteista tai slangille tyypillisistä piirteistä. Kolmannessa kysymyksessä käsitellään slangin kehitystä. Tutkimuksessa pyritään selvittämään, onko slangi muuttunut ajan kuluessa, esimerkiksi onko jokin ilmaus muuttunut tai kadonnut jopa kokonaan.

Aineisto ja tutkimusmenetelmät

Tutkimuksen aineisto koostuu kyselystä, jonka Svenska litteratursällskapet i Finland on kerännyt vuonna 2016. Kysely käsittelee sotilasslangia Uudenmaan prikaatissa ja se koostuu slangisanoista, slangin käytöstä sekä varusmiesten asenteista slangia kohtaan (SLS 2310). Kyselyyn pystyi vastaamaan nettikyselyssä tai lähettämällä vastauksen sähköpostilla tai postitse (Öhman 2016). Kyselyyn osallistui yhteensä 68 henkilöä, joista 52 vastasi nettikyselyyn ja 10 vastasi sähköpostilla tai postitse. Jälkikäteen kyselyn jo sulkeuduttua 6 henkilöä lähetti materiaaleja, kuten lauluja ja päiväkirjamerkintöjä. (SLS 2310.) Tutkimuksessa keskitytään kuitenkin ainoastaan nettikyselyyn ja siihen tulleisiin 52 vastaukseen.

Informantit ovat suorittaneet varusmiespalveluksen 1960- ja 2010-lukujen aikana. Vastaajien lukumäärä kasvoi vuosikymmen vuosikymmeneltä. Vastaajien joukossa oli ainoastaan 2 1960-luvulla asepalveluksen suorittaneita, minkä seurauksena sotilasslangin kehitystä ei voida vertailla tarkasti, vaan tulokset ovat vain suuntaa antavia.

Kyselyä käytetään keräämään materiaalia tietystä aiheesta esim. tässä tutkimuksessa aiheena on sotilasslangi Uudenmaan prikaatissa. Tavallisesti kyselyt ovat laajoja ja mittavia ja ne antavat mahdollisuuden vastaajalle keskittyä siihen, mikä on hänestä mielenkiintoisinta kyselyssä. (Hagström ja Sjöholm 2017:138.)

Tässä tutkimuksessa ollaan erityisen kiinnostuneita slangisanoista, joita käytetään Uudenmaan prikaatissa. Tämän takia kyselyä onkin rajattu niin, että tutkimuksessa ei käsitellä slangin käyttöä tai varusmiesten asenteita slangia kohtaan. Kyselyssä on tullut esille suuri määrä slangisanoja, eikä niitä kaikkia ole mahdollista käsitellä tässä tutkimuksessa. Tutkimuksessa valittiin käsitellä kaikki slangisanat, jotka kysytään kyselyssä sekä osa informanttien avoimessa osassa kertomista slangisanoista. Aihetta on kuitenkin rajattu niin, että lyhenteitä ja palvelusyksiköitä ei käsitellä tutkimuksessa.

Olen käynyt läpi kaikki vastaukset yksi sana kerrallaan ja tehnyt Excel-tiedostoja, joissa olen tutkinut vastauksien määrää, slangisanaa tai sen määritelmää sekä palvelusvuotta. Näiden tietojen avulla olen kerännyt slangisanoja, joita Uudenmaan prikaatissa käytetään sekä tutkinut slangin muutosta vuosikymmenien aikana. Jotta olen voinut tutkia kehitystä, minun on pitänyt kvantifioida sanat, mikä on ollut aikaa vievää.

Tulokset ja pohdinta

Tulokset osoittavat, että Uudenmaan prikaatin sotilasslangissa on erityisen paljon slangisanoja, jotka viittaavat henkilöihin, toisin sanoen slangisanoja palvelustehtäville, sotilasarvoille sekä lyhytaikaisille työtehtäville. Sellaisia slangisanoja ovat esimerkiksi *pampusch* 'pohjamaalainen henkilö', *knako* 'kranaatinheitinmies' tai 'näkkileipä', *kipinä* 'kaminavahti' ja *piu pau* 'varapäivystäjä'. Toinen kategoria, joka koostuu suuresta määrästä slangisanoja, on varusteet, erityisesti vaatekappaleet, kuten *nalle* 'villaiset alusvaatteet', *pikku mustat* 'mustat shortsit' ja *turbon* 'kumisaappaat villapohjallisella'. Nämä ja monta muuta samanlaista sanaa esitellään taulukossa 1.

Slangisanojen keskuudessa näkyy suomen kieltä, suomenruotsalaisia murteita, mutta myös espanjaa, joka oli mielenkiintoinen löydös. Slangisana *hefe* 'kantahenkilökunnan työntekijä' tulee luultavasti espanjan sanasta *jefe* 'päällikkö'. Suomen kieli näkyy erityisen paljon Uudenmaan prikaatin sotilasslangissa. Tässä slangissa on paljon slangisanoja, joita käytetään myös suomenkielisessä sotilasslangissa, esimerkiksi *sotku* 'sotilaskoti' ja *rynkkyy* 'rynnäkkökivääri', mutta myös sellaisia suomenkielisiä sanoja, joita käytetään ainoastaan ruotsinkielisessä sotilasslangissa, kuten *pillu* 'sininen villapaita'. Suomen kieli näkyy myös slangisanoissa, joissa suomenkielinen sana on toiminut slangisanan perustana, mutta myöhemmin saanut ruotsinkielisen ulkomuodon, esimerkiksi *skappare* ('kantahenkilökunnan työntekijä') sanasta *kapiainen* tai *kusiluikkare* ('sisäkengät') sanasta *kusiluistimet*. Osa slangisanoista on kuitenkin täysin suomenkielisiä, kuten *ohi on* 'kotiutuminen'. Suomenruotsalaiset murteet, erityisesti Pohjanmaan murteet, näkyvät sotilasslangissa. Tyypillisiä pohjanmaalaisia murrepiirteitä, joita slangisanojen keskuudessa esiintyy, ovat norlantilainen pehmennys eli norrländsförmjukning, *tj*-ääne, *sj*-ääne ja diftongit. Sellaisia sanoja ovat muun muassa *dagatäti* 'päiväpeitto', *tjatjabälte* 'taisteluliivi', *matabatschi* 'kenttäpakki' ja *fara civail* 'kotiutua'.

Suuri osa slangisanoista muodostetaan käyttämällä apuna suffiksia *-are*. Sellaisia sanoja ovat esimerkiksi *skappare* 'kantahenkilökunnan työntekijä', *gurkslungare* 'kranaatinheitinmies' och *spollare* 'sotilaspoliisi'. Suurin osa slangisanoista, jotka koostuvat suffiksista viittaavat henkilöön, mikä on tyypillistä tälle sanamuodostusmallille. On kuitenkin myös slangisanoja, jotka viittaavat esimerkiksi varustukseen ja koostuvat tästä suffiksista, kuten *tetsare* 'taisteluliivi' ja *pisiskrinnare* 'sisäkengät' (Solstrand 1980:310). Toinen slangisuffiksi, joka esiintyy slangisanoissa, on suffiksi *-is*. Tällaisia slangisanoja on *stammis* 'kantahenkilökunnan työntekijä', *chaffis* 'kuljettaja' ja *lötjis* 'luutnantti'. Slangisuffiksit *-are* ja *-is* ovat produktiivisia sanamuodostusmalleja, joita on käytetty myös ruotsinruotsin ja suomen slangeissa (Fohrsskåhl 2015:60). Tämä näkyy myös materiaalissa, koska siellä esiintyy suomen kielen vastaava slangisuffiksi *-ari*, esimerkiksi *skappari* 'kantahenkilökunnan työntekijä' ja suffiksi *-is* suomenkielisessä slangisanassa *kantis* 'kantahenkilökunnan työntekijä'.

Tulokset osoittavat, että Uudenmaan prikaatin sotilasslangi on muuttunut osittain 1960- ja 2010-lukujen aikana. Osa slangisanoista on muuttunut ajan saatossa, kuten slangisana maastopuvulle: *pellepuku*, *röllipuku*, *gurksallad*, *MO5* (kts. taulukko 10). On myös sellaisia slangisanoja, jotka ovat pysyneet samanlaisena, mutta sanan merkitys on muuttunut ajan

kuluessa. Esimerkki tällaisesta slangisanasta on *knako*, joka tarkoittaa sekä *kranaatinheitinmiestä* että *näkkileipää*. Informantit antoivat hyvin erilaisia vastauksia tämän slangisanan kohdalla, joten on mahdollista, että sana merkitsee myös itse asetta eli *kranaatinheitintä*. Toisaalta sotilasslangiin on tullut uusia sanoja, kuten *bata* 'kenttärüoka', *hajoo* 'mennä rikki henkisesti' ja *gona* 'laiskotella'. Toisaalta slangista on myös hävinnyt sanoja, esimerkiksi *mullislarva* 'aselajihuivi'. Kuitenkin Uudenmaan prikaatin sotilasslangissa on slangisanoja, jotka ovat säilyneet vuosikymmenien ajan. Tällaisia ovat esimerkiksi *mulli* 'alokas', *stägä* 'rynnäkökivääri' ja *fara schaan* 'kotiutua'. Näiden ohelle käyttöön on tosin tullut myös toisia slangisanoja. Tämän tutkimuksen pohjalta ei kuitenkaan voida täysin määritellä slangin muutoksen laajuutta, sillä 1960- ja 1970-luvuilla asepalveluksen suorittaneiden informanttien määrä oli vähäinen. Tulokset tulevat tämän takia nähdä suuntaa antavina.

Sotilasslangin sanasto Uudenmaan prikaatissa on hyvin laaja, minkä keskiössä ovat slangisanat palvelustehtäville, sotilasarvoille, työtehtäville sekä varustukselle. Sotilasslangissa näkyy suomen kieltä, suomenruotsalaisia murteita sekä jopa espanjaa. Osa slangisanoista sisältää slangille tyypillisiä sananmuodostusmalleja, kuten suffiksit *-are* ja *-is*. Sotilasslangissa Uudenmaan prikaatissa näkyy muutoksia 1960- ja 2010-lukujen välillä.